

Асобы месяца

Фігуранты «Справы 14-ці», Мікалай Пінігін, Барак Абама...

Старонка 4

Ня ўсё ў жыцьці апошні раз

Каб штотыдзень атрымліваць «НН», трэба...

Старонка 15

Быкаў і Карпюк

Успаміны Дануты Бічэль.

Старонка 8

У НУМАРЫ**Адзін падатак для бедных і багатых**

Адзіная стаўка падаходнага падатку ў 12% мае палепшыць інвэстыцыйны клімат у Беларусі. Эксперты называюць захады ўраду «легалізацыя даходаў». Старонка 5.

Калектар па костках

Пракладка каналізацыі па вайсковых могілках была прыпыненая пасля ўмяшання грамадзкасці. Старонка 5.

Вакол «Усходняга партнэрства»

Пра плян паглыбленага партнэрства Эўропаузу з краінамі Усходняе Эўропы піша Вадзім Александровіч. Старонка 3.

Гармідар дэмакратыі

Пра ўкраінскія выбары піша Аляксей Шыдлоўскі з Кіева. Старонка 12.

Апазыцыя ў вялікім горадзе

Рэгулярныя кадры на БТ пра тое, як апазыцыянэры фляніруюць вакол амэрыканскай амбасады, началі нагадваць сэрыял Фэльетон Лёліка Ушкіна. Старонка 16.

Прывезьлі Ніко Пірасмані

Унікальная экспазыція ў Мастацкім музеі. Старонка 15.

Газэтка дзеткам

Капітан Танака ў старожытным месце. Старонка 14.

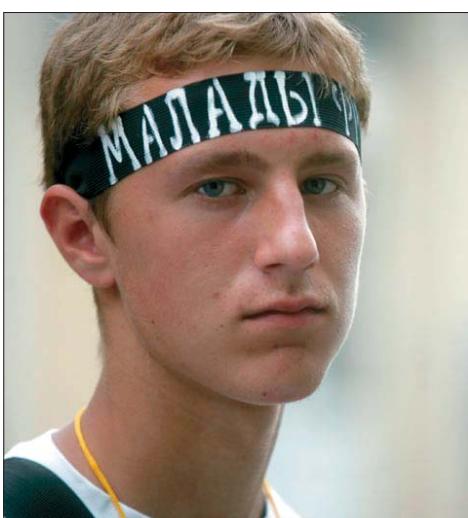
Беларускія рарытэты на аукцыёне ў Варшаве

Можа, знайдзеца хтосьці, хто купіць маестатычную гравюру 1568 году з выявай Горадні «Vera designatio urbis in Littavia Grodnae», у беларускія руکі?

Vera designatio urbis in Littavia Grodnae. 1568. Выстаўленая на аукцыён антикварыяту ў Варшаве.

Стары Замак, мост церазь Нёман і ўсе цэрквы — манументальная панараама Горадні паўстасла на гэтым медзярыце 1568 году. Гравюра Цюндта памерам 36 на 102 сантымэтры паказвае горад у часе прыгатавання да Люблінскае уніі. На першым пляне маршалак Валовіч вітае пасольства цара Івана Жахлівага. Удалечыні адкрываеца панараама места. Яе змаліваў у ліпені 1568 году відавочца, Яна Адэльгаўэр. А Матыяс Цюнт (1498—1572), знакаміты нюрнберскі медзярытнік, перанёс у форму гравюры. Старонка 6.

Івана Шылу выкінулі са школы

З чэрвеня намесьнік старшыні незарэгістраванага ў Беларусі «Маладога фронту» Іван Шыла быў выключаны з салігорскай сярэдняй школы № 4. Адбылося гэта за дзень да апошняга экзамену.

Яшчэ пры канцы траўня ў школе праходзіў пэдсавет, каб не дапусціць хлопца да экзаменаў, але настаўнікі адзінагласна запрэчылі гэтаму. Іван паспяхова здаў матэматыку і расейскую мову, заставалася апошнія выпрабаваньне — ангельская мова.

Прыкладна ў гэты час у горад гарнякоў прыехала спэцыяльная камісія з Менску,

якая, са словаў некаторых пэдагогаў, патрабавала, каб маладзёну ўсё ж як выдалі атэстата аб сярэдняй адукацыі. Прапаноўвалася нават ануляваць вынікі першых экзаменаў, нібыта хлопец съпісваў, але пэдкалектыў зноў адмовіўся пайсьці на гэтыя кроки.

Як кажа Іван, на дырэктарку школы рабіўся пастаянны ціск. З гэтай нагоды Вольга

Сянькова нават напісала заяву аб звольненні і сышла на пэнсію па выслуге гадоў. «Працаўаць у адкукаці сёняня немагчыма. У мяне адбілі ўсялякую ахвоту працаўаць у адкукаці», — сказала яна ў інтэрв'ю «Эўрападыё». Звольнілі і намесьніка дырэктора па выхаваўчай працы. Перад фактам звольнення таксама апнуліся начальнік аддзелу адкукаці гарвыканкаму і яшчэ тры намесьнікі дырэктора школы.

Працяг на старонцы 2.

БАЖ заклікае да салідарнасьці з «Газетай Слонімскай»

Беларуская асацыяцый журналістай заклікае ўсіх, хто неабыякавы, падтрымаць незалежную «Газету Слонімскую», якую спрабуюць задушыць.

PHOTO BY M.MEDVET

31 траўня газету мелі выселіць з памяшкання, якое яна займала на працягу 7 гадоў. 2 чэрвеня галоўнага рэдактара выдання Віктара Валадашчuka папярэдзілі, што рэдакцыя павінна перасяліцца пягам пяці дзён, хоць раней была дасягнутая дамоўленасць пра двухтыднёвы тэрмін. 1 чэрвеня ў газеты скончылася ліцензія на раздробавы гандаль, і ў рэдакцыі ёсць усе падставы думаць, што яе не працягнуць. Супрацоўнікі газеты жывуць пад паставаным просінгам з боку разнастайных органаў — ад ваенкамату да КДБ. Толькі пырокі разнайка даюць надзею на ўратаванне газеты, якую, утруненую ў рэдакцыі, «вырашилі забіць».

Працаўнікі «Газеты Слонімской» выносяць рэчы з рэдакцыйнага памяшкання.

галас можа даць надзею на ўратаванне газеты, якую, утруненую ў рэдакцыі, «вырашилі забіць».

Таму надышоў час заявіць пра нашу салідарнасць з калегамі — заяўляюць у БАЖ. Адзін з магчымых спосабаў гэтага зрабіць — накіраваць лісты адказным асобам Слонімскага рэгіёну і Міністэрства інфармацыі ў абарону газеты.

Паштовы адрес рэдакцыі (пакуль яшчэ): 231800, Слонім, вул. Камсамольская, д. 8.

Больш апаратура можна звязацца з газетай праз тэлефон (029) 133-04-21 альбо праз форум на сайце «ГС»: <http://forum.gs.by/>

Адрес Слонімскага райвыканкаму: 231800, Слонім, вул. Чырвонаармейская, 40;

Адрес Міністэрства інфармацыі: 220004, Менск, пр. Пераможцаў, 11; info@mininform.gov.by

Мільён подпісаў за ўступленне ў Эўрасаюз

Активісты грамадзянскай кампаніі «Эўрапейская Беларусь» пачалі збор подпісаў за ўступленне Беларусі ў Эўрасаюз. Сябры розных палітычных партый і рухаў шынунуюць сабраць мільён галасоў жыхароў краіны, каб перадаць у Эўрапарламент і Раду Эўропы. Найбольш актыўна збор подпісаў плянуетца праводзіць адначасна з агітацыйнай выбарнай кампаніяй.

Кампанія мае на мэце не толькі збор подпісаў, але і тлумачальна-асветніцкую працу, кожа адзін з яе ўдзельнікаў, маладафронтавец Зьміцер Дашкевіч: «Мы выступаем за то, каб быў адменены кошты на пэнгенскія візы. Каб грамадзяне Беларусі мелі магчымасць больш актыўна асабіста ўдзельнічаць у прапрасе эўрайнтэграцыі. Гэта патрэбна для таго, каб беларусы зразумелі, што апрош усходняга вектару разніцца, у нас ёсць яшчэ й іншы. Больш перспектывы ў нас і больш надзеі для нашай краіны».

Паводле радыё «Свабода»

СЪЦІСЛА

Ананіч пра інтэрнэт: «Але ёсьць досьвед Кітаю...»

Першая намесніца міністра інфармацыі Лілія Ананіч у інтэрвію часопісу «Беларуская думка» заявіла, што ведомства выступае за афіцыйную рэгістрацыю інтэрнэт-СМІ. Бо ў краіне існуе праўлема «дэзынфармацийных патокаў замежных сайтаў», якія ставяць за мэту дэструктыўную ўплываць на працэсы ў Беларусі. «Але ёсьць досьвед Кітаю, які перакрыў доступ такіх сайтаў на сваю тэрыторыю», — лічыць Л. Ананіч.

Курапаты бароняць ад ушанаванья

3 чэрвеня ў Курапатах прыйшла жалобная акцыя, прысьвечаная 20-годдзю адкрыцця масавых пахаванняў. Міліцыя не дазволіла актыўістам усталяваць у Курапацкім лесе стэнд з схемай народнага мэмарыялу. Міліцыяны патлумачылі, што на гэта трэба дазвол Менскага райвыканкаму.

Скандал у міністэрстве абароны

Вайсковая праукратура ўсчала крымінальную справу ў дачыненні да двух палкоўнікаў Мінабароны. Іх падазраюць у атрыманні хабараў у 2004—2005 гг. за рэалізацыю па заніжаных цэнтрах вайсковай тэхнікі.

Купалаўскі ў Фінляндыі

Гастролі тэатру імя Янкі Купалы ў Фінляндыі пройдуть у 4—5 чэрвеня на сцэне Александрыйскага тэатру ў Хэльсінкі. Купалаўцы пакажуць шыстичны спэктакль «С.В.» і п'есу Аляксея Дудара «Вечар». Пераклад на фінскую мову будзе перадавацца рухомым радком над сцэнай. Гэта першыя гастролі Купалаўскага ў Фінляндыі.

Зьміцер Панкавец; паводле радыё «Свабода», «Мінскія наўіны», БЕЛТА

Івана Шылу выкінулі са школы

Працяг са старонкі 1.

дзелу адукцыі Салігорскага выканкаму.

«Калі своечасова не атрымаю дыплём, то давядзенца звяртацца ў суд», — гаворыць ён.

Іван звіраўся паступаць на вучобу ў Эўрапейскі гуманітарны ўніверсітэт на завочнае аддзяленне. «Думаю, што вялікіх складанасцяў для паступлення падзеі вакол майго атэстату ня створаць» — мяркую ён. Хлопец у любым разе разлічвае здаць іспыт ў жніўні. Ня выключаная перспектыва службы ў войску: увосень яму споўніцца 18 гадоў і ў выпадку непаступлення хлопца чакае зімовы прызыў.

Нагадаем, Іван Шыла летасць быў прызнаны вінаватым па крымінальнай справе за дзеяньні ўдзельнікаў атакі на «Маладога фронту», але абмежаваўся папярэджаннем. На раҳунку хлопца дзясяткі затрыманняў і адміністрацыйных пратаколаў. Непаўнолетні Іван звіяліяецца адным з найбольш яркіх рэгіянальных актыўістаў апазыцыі.

Зьміцер Панкавец

Зварот у абарону Шылы

Уладзімер Арлоў, Рыгор Барадулін, Генадзь Бураўкін, Ніл Гілевіч, Аляксандар Мілінкевіч і іншыя грамадзкія, культурныя дзеячы і палітыкі падпісаліся пад зваротам з патрабаваннем аднавіць вучобу ў вучобе **Івана Шылу**, як настаўнік **Вольгу Сняўкову** і **Алену Семчанкову** — на працы. Зварот накіраваны міністру адукцыі Аляксандру Радзікову, у аддзеле адукцыі Салігорскага выканкаму і ў школу № 4 г. Салігорску.

Шаноўныя людзі!

«Наша Ніва» шукае распаўсюднікаў для продажу газеты на вуліцах і ў электрычках. Справа выгадная і надта патрэбная.

Продаж ажыцьцяўляецца на аснове дамоваў.

Звяртацца праз тэл.:
(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32,
(029) 618-54-84

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Шпакоўні Алеся Пушкіна

Міжнародная выставка-кімаш «Дызайн-Фармат» адчынілася ў выстаўным цэнтры «Белэкспа» (вул. Янкі Купалы, 27) пры падтрымкі Беларускага саюзу дызайнероў. Адзін з экспантаў — мастак і перформэр Алеся Пушкін. Ён прэзэнтуе шпакоўні.

Пяць домікаў для птушак макстан выставіў на пляцы свайго мястечка яшчэ на 90-годдзю БНР, у чаканы

вясны. З надыходам цягна іх, сапраўды, засялілі шпакі. Пасля прыйшла ідэя даць шпакоўні «на размалёўку» вядомым людзям. У росыпісе ўдзельнічалі Ліён Вольскі, Аляксандар Мілінкевіч, Святлана Алексеевіч — з дэяцтвам слынных на ўсю Беларусь асобаў. Іх творы можна набыць у Алея Пушкіна. Выставка дойдзе да 7 чэрвеня.

АТ

камэнтары

Вакол «Усходняга партнэрства»

Пра плян паглыбленаага партнэрства Эўрасаюзу з краінамі Усходняе Эўропы піша Вадзім Александровіч.

Плян паглыбленаага партнэрства Эўрасаюзу з краінамі Усходняе Эўропы быў прэзентаваны ў Брусэлі міністрамі замежных справаў Польшчы і Швэціі — адпаведна Радкам Сікорскім і Карлам Більтам — 23 траўня. Рэалізацыя гэтага пляну істотна зменіць палітыку ЭС у дачыненні да дзяржаваў, якія ў іх спрэктыве могуць у яго ўтайці — Украіны, Малдовы і, магчыма — пры пэўных зменах ва ўнутранай ды замежнай палітыцы — Беларусі. Плян можа зацікаўіць і закаўкаскія краіны.

Ціпераптнія замежная палітыка Эўрасаюзу на робіць

адрозненій між усходнімі ды паўднёвымі суседзямі. Прынцыпам зьяўлецца аднолькава непрадузятае стаўленне да ўсіх з гледзішча пэрспектываў іх далучэння. Але цынікі ад паліталёгіі сцьвярджаюць — наяўнасць значных прыродных рэсурсаў у Альжыры і Лібіі (чые систэмы цяжка называць практычна дэманстрацыйнымі), падштурхнула Парыж, а потым і Брусэль, у бок шпаркага паглыблення стасункаў з пайночнаафрыканскім рэгіёнам. Ініцыятыўай «Усходняе партнэрства» Польшча ды Швэція акцярат і маюць ахвоту зъяніць гэтае становішча. Са словаў

Лявон Баршчэўскі: Эўрасаюз засьведчыў, што нас чакае

Праект «Усходняе партнэрства», па-першы, дакладна фіксуе запікаўленасць Эўропы інтэграцыяй з шасцю чарговымі краінамі былога СССР, у тым ліку зь Беларусью. Яна ёсьць выразным адказам тым асобам, што прывыклі гаварыць ад імя Беларусі: «Эўропа нас не чакае...»

Па-другое, у гэтай прапанове адзначаецца, што ўздел беларускіх уладаў у рэалізацыі гэтай ініцыятывы наўпраст залежыць ад выканання агульнаэўрапейскіх стандартоў ня толькі ў галінах эканомікі або аховы навакольнага асяроддзя, але і ў палітычным ладзе (стварэнне праўнай дзяржавы).

Па-трэцяе, ініцыятыва «Усходняе партнэрства» дастаткова дакладна фіксуе жаданые цывілізованай Эўропы падтрымліваць развіціць грамадзянскай супольнасці ў Беларусі, пашыраць там свой інфармацыйны ўплыў.

Па- чацвертае, рэалізацыя гэтай ініцыятывы дае магчымасць у аптымальны спосаб вырашыць балючое «візваве пытаньне» для звычайных грамадзянаў Беларусі.

Паводле rbnf.org

Куды «Газпром», туды і Расея

Тым марозным лютайскім вечарам 2008 году найгарачайшым месцам у Москве быў Крамлёўскі палац. Аднак падзейя, якая сабрала тут натоўпы глядачоў, быў ня столькі канцэрт Цінны Цёрнэр або групы «Дып Перш» — сапраўдных ікон рок-музыки, — колькі пятнаццатая гадавіна гіганцкай расейскай карпарацыі — «Газпрому».

Што і казаць, «Газпром» меў нагоду для сувязткавання. Старшыня яго Рады дырэктораў Дзмітры Мядзведзеў высока ўзыняўся на палітычнай хвалі: Пушнін прызначыў яго пераемнікам. «Газпром» не пашкадаваў шалёных грошай на ганарап «Дып Перш» і Цінне Цёрнэр, улюбёнымі музыкамі Мядзведзеў, але гэта выглядае драбаёй на фоне магчымасцяў, якія абяцае кампаніі занятая яе чалавекам найвышэйшая пасада ў Крамлі.

Трыномф Мядзведзеў пачвярджае, што ў сучаснай Расеі лінія, якая падзяляе вялікі бізнес і вялікую палітыку, настолькі тонкая, што на яе можна і не зважаць.

«Газпром» заўсёды меў цесныя сувязі з урадам, але ў апошні час дзіверы-круцёлка між імі не спыняюцца ні на хвіліну: Мядзведзеў займае месца прэзыдэнта Пуціна; Пуцін атрымлівае пасаду прэм'ера, замяняючы Віктора Зубкова, а гэты, відаць, сядзе ў крэсла старшыні Рады дырэктораў «Газпрому», якое Мядзведзеў вызваліць у чэрвені.

Як ніколі ўплывовы

Цяжка недаацаніць ролю «Газпрому» ў расейскай эканоміцы. Гэта гіганцкая карпарацыя, якая летасць зарабіла 91 млрд даляраў, дае працу 432 тыс. чалавек, плаціць падаткі, роўні 20% расейскага бюджету, і валодае даччынімі фірмамі ў тых далёкіх ад газаздабычы галінах, як сельская гаспадарка і авіяцыя.

Яна зьяўлецца галоўным пастаўшчыком прыроднага газу ў Эўропе, робіцца ўсё важнейшай крэніцай энэрганосьбітаў для Кітаю і Паўднёвой Карэі. Каля ўзяць пад увагу адначасова газа- і нафтаздабычу, дык «Газпром» штодзённа дае больш энэрганосьбітаў, чым Саудаўская Арабія.

Дзякуючы рэкордна высокім прэнам на нафту, «Газпром» сёняння як ніколі ўплывовы — і ў Расеі, і за мяжой. Прадстаўнікі «Газпрому» сцьвярджаюць, што ў 2014 г. іх канцэрн пе-расягне «Эксон Мабайл» і стане найбуйнейшай у сувесце зарэгістраванай на біржы кампаніяй. Такая мэта ставілася Мядзведзеў, якічэ да заступлення на пасаду прэзыдэнта.

Замест боеголовак

Эканамічная магутнасць «Газпрому» выкарыстоўваецца ў палітычных баталіях унутры Расеі, для ўзмацнення ўплыву ў былых савецкіх рэспубліках, а таксама ў якасці эфектуўнага рычага ва ўзаемнасці з краінамі Заходняе Эўропы — разам з тым як тэа троўляюць за ўсё большую залежнасць ад расейскага газу, а расейскія актыўы выкупляюцца ў заходніх карпараціях.

Цяпер, калі Расея імкнецца аднавіць сваё геапалітычнае становішча і ўплыў, стражданы ў постсавецкую эпоху, яна выкарыстоўвае для гэтага ня ѹзяўшы боеголовкі, а велізарныя энергетычныя запасы.

Суайчыннікі нас не хвалююць

Сувязі «Газпрому» з урадам пачынаюць прыносіць выгаду на ўнутраным рынку. Дзякуючы палітыцы, якую актыўна праводзіць Мядзведзеў на пасадзе намесніка прэм'ер-міністра, прыны на прыродны газ для расейскіх спажыўцу маюць расці на 25% штогод, каб да 2011 г. дасягнуць сусветнага ўзроўню.

камэнтары

2013 г., пойдунь на пашырэнне сувязяў з краінамі Паўночнае Афрыкі. Гэта непазыбжане «высьце сокі» з астатніх праграмаў, што ладзяцца ў рамках Эўрапейскай палітыкі ЭС: «На поўдзень ад мяжі ЭС разьменшчаны дзяржавы — суседзі Эўропы, а на ўсход — эўрапейскія дзяржавы. Беларусь, Украіна і Малдова цалкам знаходзяцца на эўрапейскім кантынэнце, і яны маюць поўнае права стаць чальцамі ЭС».

Не хаваюць гэтага і краіны «Вышаградзкай чацверкі», якія дэлегавалі Польшчу, каб апублікаў ініцыятыву «Усходняе партнэрства». Большасць новых чальцоў ЭС з асыярогай успрымаюць утварэнне Міжземнаморскага саюзу, які прыкметна ўзмацніў бы ўплыў Парыжу ў ЭС.

Краіны Цэнтральнай Эўропы лічачь, што гэтаму трэба супрацьпастаўіць іншы блёк, які нацэльваў бы замежную палітыку Эўрасаюзу на ўсходніх суседзяў, у першую чаргу на Украіну, Беларусь, а таксама на Грузію. Каля 6 Польшча выступіла супольна з краінамі «Чацверкі», гэта рабіла б ініцыятыву рэгіянальна аблежаванай. Трэба было знайсці супольніка зь ліку «ядра ЭС». У гэтай ролі выступае Швэція, што мае адмысловую стасунку з шэрагам усходнеэўрапейскіх дзяржаваў, у прыватнасці — з балтыскім рэгіёнам.

Камісар Эўракамісіі ў замежных сувязях Бэніта Фэрора-Вальднэр заклапочаная тым, што пранаванані Швэціяй і Польшчай плян можа перашкодзіць рэалізацыі праекту «Чарнаморская сінэргія», які разам з ЭС рэалізуецца Расея ды Туреччына. Аднак цалкам перашкодзіць рэалізацыі праекту «Чарнаморская сінэргія», які разам з ЭС рэалізуецца Расея ды Туреччына. Аднак цалкам

магчыма, што праект «Усходняе партнэрства» будзе падтрыманы, але з вельмі нязначным.

Сарказі падтрымаў «Усходняе партнэрства»

28 траўня ў Польшчы з кароткім візитам знаходзіўся прэзыдэнт Францы Нікала Сарказі. У сваім выступе перад дэпутатамі сенату й Сейму Польшчы ён выказаў падтрымку супольнай польска-швэдзкай ініцыятывы.

финансаваньнем. Зазначым, што ён быў апублікованы ў той самы дзень, калі Літва зняла зь перамоваў паміж Расеяй ды ЭС наконт новай партнэрскай дамовы.

Гэтыя перамовы, што доўга адкладаліся, заплываныя на канец чэрвеня ў Ханты-Мансійску. На парадку дня пытаньні, якія выклікалі ў Варшавы і Вільні заклапочанасць, — ад скарыгай на парушэнні ў гандлі і сабатаж паставак нафты на Мажайкаўскім нафтаперапрацоўчым заводзе да агрэсіўных крокуў Масквы адносна Тбілісі.

На гэтым фоне Брусэлю не запшкодзіць запасны «дамоклаў меч» для Крамллю, які надга асыярожна ставіцца да ўсякіх праяваў заходніх актыўізаций на тэрыторыі краінаў СНД. Нядыўні паэздкі дэльвіх прадстаўнічых дэлегацый беларускай апазыцыі ў ЭС, сустрэчы з уплывовымі дзеячамі Эўрасаюзу і Польшчы ўпіваюцца ў палітканструкцыю мяккага падціснання Pacei.

Пагатоў апошняя перажывае цяжкаваты этап унутранага пераразмеркавання ўладных паўнамоцтваў паміж новым і старым прэзыдэнтамі.

Бо цяпер усталёўваецца баланс ініцыятыў ЭС і РФ у пытаньні дапушчэння энэргетычных кантрактаў Pacei ў энэргасектары ЭС і наадварот

Урад скільны палегчыць жыццё «Газпрому» — незалежна ад сацыяльных вынікаў гэтых рэформаў.

Тут кіруе Крэмль

У 1990-я «Газпром» быў архетыпам нерэфармаванага дзяржавнага прадпрыемства савецкага ўзору. Сучасны расейскі лідэр лічачь яго ўзорам новай гаспадарчай палітыкі. Яе сутнасць у тым, каб у гляблізаваным сувесце стратэгічнага расейскага кампаниі заставаліся пад кантролем ураду і адначасова былі адкрытыя для капіталаў і кіраўнічага таленту інвестараў з Захаду. Гэта вяртаньне да савецкай эканамічнай мадэлі, дзе галоўны акцэнт рабіцца на величыні фірмаў і эканамічных праектаў, і вялікая роля надаецца манапольнаму цэнаўтварэнню.

За часамі Пуціна нафтаздабычныя кампаніі вярнуліся пад кантроль Крамллю, звязаліся не-калькі дзясяткаў біржавых карпарацый, якія таксама знаходзяцца пад кантролем дзяржавы, у галінах энергетыкі, цяжкай прамысловасці, авіяцыі, аўтамабілебудавання.

«Неканчатковыя» дамовы

На думку крытыкаў, «Газпром» «праціснуўся» ў кола сусветных энэргетычных гігантаў пры дапамозе ня надга чыстых мэтаў, асабліва ў эпоху Пуціна. Паўднёварасейскія радовішчы, якое «Газпром» нярэдка пас

Асобы траўня

Выбар чытачоў сайту nn.by: асуджаныя на «Працэс 14-ці».

Мікалай Пінгін

У тэатры імя Янкі Купалы 25—26 траўня адбылася прэм'ера спектаклю рэжысёра Мікалая Пінгіна «Пінская шляхта» паводле фарсу-адэвілю Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча. Клясычная п'еса ў пастановцы геніяльнага рэжысёра атрымала новае гучаньне і актуальнасць. Як заўсёды на ягоных пастановках, залія была запоўненая цалкам, а знайсці лішні квіток за некалькі дзён да прэм'еры было нерэальнна. Так было і з «Тутэйшымі» Янкі Купалы, «Ідэліяй» таго ж Дуніна-Марцінкевіча, «Сымонам-музыкам» Якуба Коласа. Пінгін абсалютна не хавае іздзі спектаклю. Як піша тэатразнаўца Вячаслава Ракіцкі: «Ён падае яе наўпраст — у міансценях, жэстах, касыцомах, рэктывіце. Вось толькі адзін прыклад такай вобразнасці. Кручкоў штампует свае пастановы велічэзной пячаткай у выглядзе пазалочанага дэзвюхгаловага арла, а Пісулкін прыборам у выглядзе зноў жа пазалочанай гільятыны абразае паперкі з прысудамі шляхце, нібы яе галовы...». Пінгін кажа нам, што шляхта згубіла вялікую

дзяржаву і не заўважыла гэтага. Праз сваю фанабэртысцасць, лісьлівасць і прыстасавальніцтва. Многія гледачы прэм'еры ўгадвалі сярод гэтых пэрсанажаў і спэнаў сёньняшнія рэаліі.

Фігуранты «Працэсу 14-ці»

Унікальная крымінальная справа скончылася пры канцы месяца. Ніколі яшчэ ў незалежнай Беларусі адначасова не судзілі такай колькасці актыўістаў апазыцыі. Паралелі можна шукать толькі ў Заходній Беларусі 1920-ых у справах Беларускай сялянска-рабочніцкай грамады.

27 траўня судзьдзя Валеры Есьман асудзіў на два гады абмежаваньня волі без накіраваньня ва ўстановы адкрытага тыпу Паўла Вінаградава і Міхаила Субача, а Максіма Дащука — на паўтара. Месяц раней судзьдзя Алена Ільіна вынесла адвінаваўчыя прысуды Андрэю Кіму (1,5 году калёні), Алеся Чарнышову, Міхаілу Пашкевічу, Алеся Стральцову, Міхаілу Крыдаву, Тацяне Цішкевіч, Аляксею Бондару і Арцёму Дубскому (усім — па два гады «хіміі» без накіраваньня), Антону Койпішу і Ўладзімеру Сяргееву (абодвум — па 3,5 мільёны рублёў штрафу). Такім чынам, улада адреагавала на актыўныя вулічныя пратэсты

прадпрымальнікаў у студзені. Моладзь знайшла свой адэватны і негвалтоўны адказ на такі перасъед, ператварыўшы працэс у сапраўдны карнавал з жарсцю і іроніяй, неаднаразова выводзячы з раўнавагі судзьдзю. І хоць юнакі ня трапілі за краты, але цяпер вымушчаны аблікоўваць сваю дзейнасць.

Віктар Шэйман

Вэнэсуэльскі прэзыдэнт Уга Чавэс спрабаваў узброецца калямбійскіх паўстанцаў з дапамогай Беларусі, зяяўляючы замежную СМІ. Гэтыя меркаваньні заснаваныя на дакументах, знайдзеных у кампутары забітага лідэра FARC. Гішпанская El País сцвярджае, найлепшым сябрам калямбійскіх паўстанцаў можа аказацца дзяржайны сакратар Рады Бясыпекі Віктар Шэйман. Менавіта ён быў адным з тых, хто праўбіў падпісаныя летасці контракты на паставку зброі ў Вэнэсуэлу на 720 млн эўра. Узінікла небяспека таго, што Вэнэсуэла, а заадно зь ёй і Беларусь, з'вінавацяць у падтрымцы міжнароднага тэрарызму.

Барак Абама

ЗША блізкія да той хвіліны, калі краіну можа ўзначаліць першы чарнаскурый прэзыдэнт.

Хаця Хілары Клінтан яшчэ ня стаціла надзеі стаць адзіным кандыдатам ад Дэмакратычнай партыі, але Барак Абама паводзіцца сябе так, нібыта ягоным супернікам з'яўляецца толькі Маккейн. Як піша Financial Times, папулярнасць Абамы сярод незалежных выбарцаў, чарнаскурых і моладзі няспынна расце. Таксама ўпершыню ад пачатку перадвыбарнай гонкі Барак Абама апярэдзіў Клінтан па колькасці супэрдэлегатаў з'езду. Хаця яшчэ каля двухсот супэрдэлегатаў ня вызначыліся з выбарам. (Супэрдэлегаты — гэта ўпрыгожаныя кангрэсмены, сэнатары, партыйныя лідэры, якія трапляюць на з'езд аўтаматычна, а не выбіраюцца, і складаюць каля 20% ад агульнай колькасці дэлегатаў).

46-гадовы харызматычны Абама з'яўляецца для многіх увасабленнем «амэрыканскай мары». Народжаны ў беднай сям'і, ён выбіўся ў людзі, скончыў адзін з самых прэстыжных універсітэтатаў, і пачаў кар'еру не з зараблянням грошай, як большасць ягоных аднагодкаў, а з сацыяльнай работы ў Чыкага. Эмацыйным стылем выступаў ён выклікае сымпатию ўсё большай і большай колькасці выбарцаў.

Руслан Аляхно

Пышкам месяца можна съемела назваць выступ беларускага съпевака Руслана Аляхно на «Эўрабачаньні» ў Бялградзе. Нягледзячы на вялікія, паводле беларускіх мерак, гроши, якія былі ўкладзены ў нараджэнца Бабруйску, ён заняў у сваім паўфінале толькі 17-е месца зь 19-i. Шмат хто з музычных крытыкаў выказаў меркаваньне, што двух Дзімаў Білану фінал бы не пацягнёў. А сам Білан такі прывёз «Эўрабачаньне» ў Ресею.

Віталь Булыга

Трэнэр зборнай Беларусі па футболе Бэрнд Штанге праводзіў у траўні ці на самы важны матч у жыцці. Супраць сваіх суайчынікаў, немцаў. Можна толькі ўяўіць, што рабілася ў душы настаўніка, калі ён выводзіў сваіх хлопчыкаў на стадыён у Кайзэрслаўтарне. Пачатак матча не натхніў — 0:2. Але ўсё выправілася дзякуючы старанням форварда Вітала Булыгі. Гэты магілёвец двойчы прымусіў гронага Енса Лемана дастаць з брамы мяч, зрабіўшы годны лік — 2:2. Незадаважны гулец сярэдніх рэйсіскіх клубаў Віталь Булыга раскрыўся, выступаючы за нацыянальную зборную.

Зьміцер Панкавец

АПЫТАНЬНЕ НА NN.BY

Хто, па вашаму, можа лічыцца чалавекам траўня?

Барак Абама	47 (19.1%)
Руслан Аляхно	10 (4.1%)
Віталь Булыга	33 (13.4%)
Мікалай Пінгін	39 (15.9%)
Фігуранты «Справы 14-ці»	105 (42.7%)
Віктар Шэйман	12 (4.9%)

Усяго прагаласавала: 246

Ціхае пекла

Піша Аляксандар Класкоўскі.

Фінал другой сэрыі «Справы 14-ці» палітызаваная грамадзкасць сустрэла даволі індыферэнтна. Адрозна ад Кіма, якому далі ў красавіку паўтара году турмы, гэтым разам трох хлопчыаў пакаралі так званай «хатнай хіміяй». Нагадаю: падобныя прысуды ў «Справе 14-ці» былі вынесеныя сямі моладзевым актыўістам і тады, у красавіку. «Хатнай хіміяй» пачынае прэтэндаваць на гэтакае рэпрэсіўнае ноў-хаў.

бадай, можа здацца, што гэты варыянт, то бок аблежаваньне волі без накіраваньня ў папраўчую ўстанову, — на надта сур'ёзнае, хутчэй, сымбалічнае пакаранье. Нейкая несапраўдная, аблегчаная «хімія». Усё ж на лес секчы ў чорта на рагах, як Севярыну было! Між тым, калі прачытаць артыкул 48-1 Крымінальна-выканаўчага кодэкса, дык валасы варушацца. Чалавек апынаеца цалкам пад каўпаком. Службовыя з органаў маюць права ў любы час сутак уваходзіць у ягонае жытло, правяраць на алькаголь, ужываць электронныя сродкі кантролю за месцазнаходжаньнем. Пры гэтым сам асуджаны абавязаны «у вольны ад працы (навучання) час пастаянна знаходзіцца ў сваім жытле ці на прыдомавай тэрыторыі, не адыхаючы ад жытла далей, чым на адлегласць, вызначаную крымінальна-выканаўчай

«Хатнай хіміяй» пачынае прэтэндаваць на гэтакае рэпрэсіўнае ноў-хаў.

інспекцыяй, а з дзесятнаццаці да шасці гадзінай — толькі ў сваім жытле». Ну і гэта далей. Прачытаеце ўвесе гэны артыкул 48-1 — мала не падасца.

Пра нейкую палітычную дзейнасць пад такім дамоклавым мячом і гаворкі

няма. Але звыш таго, могуць спаймаць на любой побытавай дробязі кшталту «самаволкі» да сябrouкі ці куфля піва — усе ж жывыя людзі!

Улада дасягае сваёй мэты звыклым мэтадам кропкавых рэпрэсій, тактыкай дробнага фолу. З аднаго боку — чарговыя паказальны ўрок для палітычна актыўнай публікі. Мала хто з праціўнікаў рэжыму захоча апыніцца ў скуры «хатнага хіміка». Зь іншага боку, апалітычныя паспалітыя людзі увогуле ня ведае пра такія працэсы, а Захад ня так пераймаеца, як пры кіданыні «апалітычных» за краты. Ну а на тле якой-небудзь М'янмы Беларусь выглядае ці не санаторыем для тых, хто спрабуе бунтаваць супраць улады. Між тым становішча «хатнага хіміка» мала чым саладзейшае за тое, у якім апянаеца «клясычны» палітвазень. Ціхае пекла.

Адзін падатак для бедных і багатых

Міністэрства падаткавала праект усталявання ў Беларусі адзінай стаўкі падаходнага падатку на ўзроўні 12%. Праект закліканы падешыць інвестыцыйны кімнату у Беларусі. Экспэрты называюць заходы ўраду «легалізацыя даходаў».

Але канчатковое раптывне аб пе-раходзе на адзіную 12-адсоткавую стаўку падаходнага падатку яшчэ не прынятае. Прэм'ер-міністар Сяргей

Сідорскі патлумачыў гэта тым, што бюджет на наступны год яшчэ не сформаваны. Цяпер беларусы адличаюць падаткі ў дзяржаўны скarb па прагрэсіўнай систэме. Для фізичных асобаў дзейнічае пяць ставак — 9%, 15%, 20%, 25% і 30% ад прыбыту. Пераход да адзінай для ўсіх 12-адсоткавай шкалы спрасыць бы парадак спагнання асноўнага падатку. Як паведамляюць у Міністэрстве

фінансаў, змены ў падаткаабкладанні можна чакаць толькі ў пачатку наступнага года.

Расейскі «Коммерсантъ», спасылаючыся на ўрад Сідорскага, называе асанавання частковыя змены ў падатковай палітыцы адным з элемэнтаў будучай лібералізацыі беларускай эканомікі. Увядзенне «пляскатага» падаходнага падатку — мера, якая абсалютна не ўклад-

ваецца ў рыторыку «сацыяльнай дзяржавы» ў Беларусі: «пляскатая» шкала падатку ў Еўропе ўпершыню ўведзеная ў Эстоніі, а у Расеі, якая таксама перайшла ад прагрэсіўнага падатку на даходы фізичных асобаў да «пляскатай» шкалы, гэтая мера экспертым заўсёды апрыніваецца як сымптому лібералізацыі падатковай палітыкі дзяржавы, піша выданье. «Ъ» прыводзіць выказ-

ванні беларускіх экспертаў Леаніда Злотнікова і Леаніда Заікі, якія расцанілі заходы ўладаў, як «легалізацыю даходаў» і «намэнклатурную прыватызацыю». Эксперты мяркуюць, што ў краіне сформаваўся пласт багатых людзей, якія вырашылі вывесыць свой бізнес з ценой. Эканоміка, на іх думку, рэфармуецца вельмі марудна, а самі змены стрымліваюцца шматлікімі фактарамі: упіскам дробнага бізнесу, ліцензіраваннем раздрабавага гандлю, татальнym контролем за цнаўтварэннем і г.д.

Сямён Печанко

СЪЦІСЛА

Сідорскі: МАЗ не прадаецца

Беларусь не плянует прадаваць актывы найбуйнейшых прадпрыемстваў, заяўві прэм'ер Сяргей Сідорскі. Прапановы замежных інвестараў па сумеснай працы з МАЗам, БМЗ, «Нафтагазам», «Палімірам» праходзяць экспертызу. Паводле прэм'ера, актывы МАЗу ня будуць прадаваць, гаворка вядзенца пра ўваход у карпаратыўную структуру кампаніі «Рускія машыны».

960 тыс. у месяц

З пачатку 2008 г. спажывецкія выдаткі ў сярддіні на адну сям'ю павялічыліся на 30,3% у параўнанні з аналагічным пэрыядам 2007 г. Беларускія сям'і ў назаваны пэрыяд штогод выдаткоўваю на спажывецкія патрэбы 960,4 тыс. рублёў. Зь іх 41,1% — на харчы, 33,3% — на нехарчовыя тавары. Аплата паслуг складала 23,3%, з іх на паслугі ЖКГ — 8,9%. Міністартазначае, што ўдзельная вага насельніцтва з сярэднедушавым даходам да 150 тысяч рублёў па краіне складае 2,1%; 150—300 тыс. — 22,8%; 300—500 тыс. — 40,3%; 500—700 тыс. — 19,9%; звыш 700 тыс. — 14,9%. Найболыш людзей з даходам менш за 150 тыс. руб. на Віцебшчыне (3,4%), звыш

з 700 тыс. на чалавека — у Менску (30,4%).

Менш цягнікоў на Тэрэспаль

Ад 1 чэрвяна праз польскую мяжу цягнікі з Берасця ўзьдзяць толькі двойчы на дзень: раніцай і пасля абеду. Змены балоча ўдараць на беларусах, якія легальна працуе ў Польшчы, а таксама па тых, хто займаецца памежным гандлем. Паводле прэс-службы польской чыгункі, Беларусь скарачае колькасць цягнікоў з эканамічных прычынаў.

Жыроўкі падаражэлі

Згодна з пастановай Саўміну № 674 ад 14.05.2008 г., з 1 траўня тарыфы на электраэнэргію для кватэраў з электраплітам уз্যяліся з 84 руб. за 1 кВт/г да 105 руб., для ўсіх астатаў — з 116 да 145 руб. Тарыфы за тэхбслугу ўзвышыліся на 10% (з 240,3 да 264,6 руб. у месяц за 1 кв.м). Тарыф на цеплавую энэргію для патрэбай апяцлення і гарачага водазабесцячэння з 1 траўня склаў 37580,7 руб. за 1 Гкал замест ранейшых 36355,5 руб. Тарыфы на ваду і каналізацыю выраслі з пачатку года на 25 і 65%.

СП, паводле БелАПАН, ont.by, «Польскае радыё для замежжа»

Калектар па костках

Пракладка каналізацыйнага калектару ў раёне Старавіленскага тракту ў Менску, дзе знаходзяцца вайсковыя могілкі часоў Першай сусветнай вайны, прыпынена пасля ўмішанья грамадзкасці.

Паводле старшыні ГА «Беларуское добраахвотнае таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры» Антона Астаповіча, работы на месцы размышчэння могілак (там раней быў Старожоўскі рынак) пачаліся раніцай 30 траўня згодна з рашэннем Міністэрства культуры, якое санкцыянуала пракладку калектару. Са словаў А.Астаповіча, будаўнікі даставалі

Уладзімер Дзянісаў: «Вайсковыя могілкі на Старожоўцы маюць міжнародны статус»

«Могілкі на скрыжаванні вуліцаў Чарвякова, Харужай і Старавіленскай ад пачатку задумваліся ў якасці мэмарыялу ў гонар палеглых у Першую сусветную вайну, — кажа гісторык Уладзімер Дзянісаў. — Там была збудаваная драўляная царква і мэмарыяльны знак. У брацкіх могілках на Старожоўцы пахаваныя вайскоўцы з Беларусі, Расеі і Украіны, што памерлі ў менскіх

Уладзімер Дзянісаў

гісторык архітэктуры, грамадзкі дзеяч. Активіст Таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры.

з зямлі чалавечыя косткі, пакавалі ў пакеты й адвозілі ў невядомым напрамку.

Раскопкі ўдалося часова прыпыніць дзяякі гісторыку Ўладзімеру Дзянісаўу, які звязаўся з ваенным атапш

пасольства Расейскай Фэдэрацыі ў Менску. Пасольства накіравала запыт у Савет Бяспекі Беларусі, а адтуль загадалі спыніць работы.

Паводле БелАПАН

шпіталях і на фронце. Асаблівасцю ёсьць тое, што хавалі тут толькі праваслаўных. Побач хавалі бежанцаў, сярод якіх багата было літоўцаў і палякаў. Гэта помнік, гісторыка-культурная каштоўнасць другой катэгорыі. Таму землянныя работы тут забароненыя. Больш за тое, яны забароненыя паводле санітарных нормаў на тэрыторыі могілак, незалежна ад іх узросту. Тым больш прыкра, што рэспубліканскі санітарны ўрач такі дазвол даў.

Паколькі на брацкіх могілках на Старожоўцы пахаваныя прадстаўнікі розных нацый, помнік мае міжнародны статус. Варта аднавіць яго мэмарыяльнае прызначэнне, адбудаваць капліцу і памятны знак».

Запісаў СП

26 траўня

Віцебск

Судэздзя Чыгуначнага раёна суду Віцебску **Валерій Кісымрошкін** прысудзіў віцебскага прадпрыемца **Паўла Левінава** да 10 сутак адміністрацыйнага арышу за дробнае хулаганства і аштрафаваў яго на 700 тыс. руб. за непадарадкованыя супрацоўнікамі міліцыі (арт. 17.1 і 23.4 КоАП). Паводле рашэння суду, гэтыя правапарушэнія сп.Левінаву здэйснілі 27 сакавіка, калі спрабаваў аказаць юрыдычную дапамогу віцебскаму журналісту **Вадзіму Баршчэўску** у часе ператрусу. Присуд быў зачытаны ў адсутнасць падсуднага, хоць ён загадзя папярэдзіў, што ня зможа быць на паседжанні.

Барыўск

Палітвязень **Андрэй Кім** зьмясьціў ў карантын Барыўскай калёніі. У ёй палітвізен можа праціць паштара году зьвільненія. Пра гэта яго маці даведалася ў спэцаддзеле калёніі. Нагадаем, Цэнтральны суд Менску асудзіў А.Кіма на 1,5 году звільненія нібыта за напад на міліцыянта. Активіст сваіх віні не прызнаў і абскардзіў прысуд. Калі адбудзеца разгляд скарыгі А.Кіма, пакуль невядома.

28 траўня

Жодзіна

Палітвязень **Сяргей Парсюковіч** знаходзіўся ў санчастві Жодзінскай калёніі. У палаце зь ім альбулі-ся псыхічна хворыя людзі. Пра гэта жонка С.Парсюковіча Натальля даведалася з мужавага ліста. Асуджаны падпрымалік хворы на астму. Таксама яму пропісаны

апэрацыя па выдаленіі паліпаў, аднак гэта аপэрацыя магчыма толькі ў рэспубліканскім турэмным шпіталі. Нагадаем, С.Парсюковіч асуджаны Маскоўскім судом Менску на 2,5 году калёніі нібыта за зьбіццё міліцыянта на Акрэсціні.

Менск

Міністэрства замежных спраў афіцыйна адмовіла ў акредытациі журналісту радыё «Рацыя» **Аляксандру Мінчонку**. Супрацоўнік ведомства **Міхаіл Снапко** абратаўся да ахову тым, што Аляксей «краней змайаўся журналіцкай дзеяйнасцю на карысць замежнага СМИ без акредытациі пры МЗС». Журналіст вырашыў падараваць дакументы на акредытацию пасля ператрусаў уофісах незалежных радыёстанцый 27 сакавіка.

Горадня

Вярховны суд зылківідаваў Гарадзенскую абласную грамадzkую арганізацыю БНФ «Адраджэнне». Два гады таму арганізацыя пазбавіла пашыканыя на вул.Маркса, 11, у якіх былі зарэгістраваныя Гарадзенская абласная, гарадзкая й дзяве раёных гарадзенскія арганізацыі, патлумачкі кіраўнік абласной арганізацыі БНФ «Адраджэнне» **Сяргей Мальчык**. Зъ яго словам, пра тое, што кошты за аренду для грамадzkих арганізацый паднімілі ў дзесяць разоў, партыя на здолела знайсці пашыканыя. Праз адсутнасць пашыканыя й юрыдычнага адресу арганізацыю злыківідавалі.

29 траўня

Пінск

Пінскі ўлады без тлумачэння прычынаў не дазволілі

правядзенне Дзён культуры Швэці ў горадзе. Нагадаем, мерапрэемствы ў межах праграмы Дзён культуры Швэці ладзіліся ў Пінску чатыры гады запар.

Бабруйск

Бабруйскі дэмакратычны актыўіст **Алесь Чыгір** быў скіплены калі свайго дому, калі выхадзіў з таксоўкі разам з жонкай і дачкой. Паводле **Дануты Чыгір**, пасля таго, як Алесь прапрасіў у кіроўцы кіткі, той пачаў ляцацца. Таксоўшчык выплысці з аўтожанчыні з дачкой, пасля чаго рэзка крануўся з месца й некуды зъехаў. Праз пяць хвілін паліцік патэлефанаваў і паведаміў, што яго забілі міліцыянты і кіроўца таксоўкі. Пазней стала вядома, што яго даставілі ў РУУС Ленінскага раёну Бабруйску. Дзе, паводле словаў Алесі, **маёр Тоўсыцкі** і старшина **Пашокін** звібалі яго. Таксама на апэзыянэрні завялі адміністрацыйную справу. На наступны дзень адбыўся суд. Праз няправільна аформленыя дакументы ды бльшану ў паказаныях міліцыянтаў судэздзя **Натальля Чарапуха** вярнула справу на дапрацоўку і пастановіла вызваліць затрыманага ў залі суду. Чыгір зъбираецца скардзіцца на неправамерныя дзеяньні міліцыянтаў у прокуратуру і ў аддзел унутраных расцільстваў РУУС.

30 траўня

Парсюковіча пакінулу сядзець

Менскі гарадзкі суд не задаволіў касацыйную скару адваката **Сяргея Парсюковіча**. Присуд суду Маскоўскага раёну Менску на 23 красавіка ўступіў у сілу. У той жа дзень стала вядома, што С.Парсюковіч накіравілі адбыцца тэрмін у Шкловскай папрачай калёніі

№17.

Барысав

Беларускія рарытэты на аўкцыёне ў Варшаве

Працяг са старонкі 1.

Стары Замак, мост церазь Нёман і ўсе цэрквы — манументальная панарама Горадні паўстае на гэтым медзярыце 1568 году. Гравюра Цюндта памерам 36 на 102 сантымэтры паказвае горад у часе прыгатавання да Люблінскай уніі. На першым пляне маршалак Валовіч вітае пасольства цара Івана Жахлівага. Удалечыні адкрываецца панарама места. Яе змалываў у ліпені 1568 году відавочца, Яна Адэльгаўэр. А Матыяс Цюнт (1498—1572), знакаміты норнібрскі медзярытнік, перанёс у форму гравюры. Гэта сапраўдны рарытэт: вядомыя ўсяго некалькі захаваных арыгіналаў гэтай працы. Ніводзін з іх не знаходзіцца ў Беларусі.

Адна з іх, з прыватнай калекцыі, высітлена на антыкварны аўкцыён у Варшаве. Ён адбудзеца 7 чэрвеня.

Пачатковая цана «Vera designatio urbis in Littavia Grodnae» — так гучыць поўная назва гравюры — складае 40 тысяч золотых (18,5 тыс. далераў).

У Літве і ва Украіне ўжо зъявіліся багатыя людзі, што мэтаскіравана збіраюць старажытнасці. У Кіеве адну з найбагацейшых калекцый назапасіў мільярдэр Пінчук. Цэны старых мапаў, дакументаў, артэфактаў сягаюць даволі высокіх лічбаў. Балазе, гэтыя здабыткі звязаны з Украінай.

У Беларусі, спляжанай і разрабаванай саветамі і нацыстамі, старажытнасці захавалася няшмат. У той жа час у антыкварных крамах Варшавы і, асабліва, Кракава часам можна знайсці першавы-

даныне Дуніна-Марцінкевіча за сымбалічную цану або гравюру Орды за вельмі прымальныя гроши — парадку сотні далераў. Бедныя калекцыі беларускіх музэйў маглі б папаўняцца. Маглі б... Але лукашэнкаўская ведамства, з пасольствамі ўключна, не выяўляюць ніякую ўвагу да беларускай старасьвetchыны.

Цікава, што паводле правілаў аўкцыёнаў у Польшчы, буйныя дзяржаўныя музэі і Нацыянальная бібліятэка маюць прывілеяванасць права выкупу лотаў за пачатковую цану. Толькі калі яны не выказваюць ахвоты, прадметы выстаўляюцца на торг.

Польскі калекцыянэр К., які збірае беларускія старажытнасці, ня мае сродкаў, каб выкупіць гравюру Горадні. Увогуле ён цешыцца з таго, што ў Беларусі дагэтуль ніяма тых нуварышаў, якія з часам

нагоняюць цэны на старажытнасці ВКЛ. Аднак у гэтым выпадку нават ён шкадуе: хоць бы знайшоўся нехта, каб найдаўнейшая выява Горадні трапіла ў беларускія руки.

Сярод іншых лотаў аўкцыёну асаблівай увагі заслугоўвае так званая «Радзівілаўская» мапа ВКЛ 1632 году (пачатковая цана — 6000 золотых) і аўтографы каралёў Рэчы Паспалітай.

Аўкцыён адбудзеца а 10.30 у Віторгскім інстытуце культуры па адрасе вул. Маршалкоўская 80. Аглядцы прадметы можна ад 8.00. Аб правілах аўкцыёнаў можна прачытаць на сайце www.lamus.pl. Гандляваць прадметы можна таксама шляхам замоваў праз факс ці электронную пошту з пазначэннем гранічнай цаны.

Мікола Бугай

Наши птэрразаўры яшчэ вылупяцца

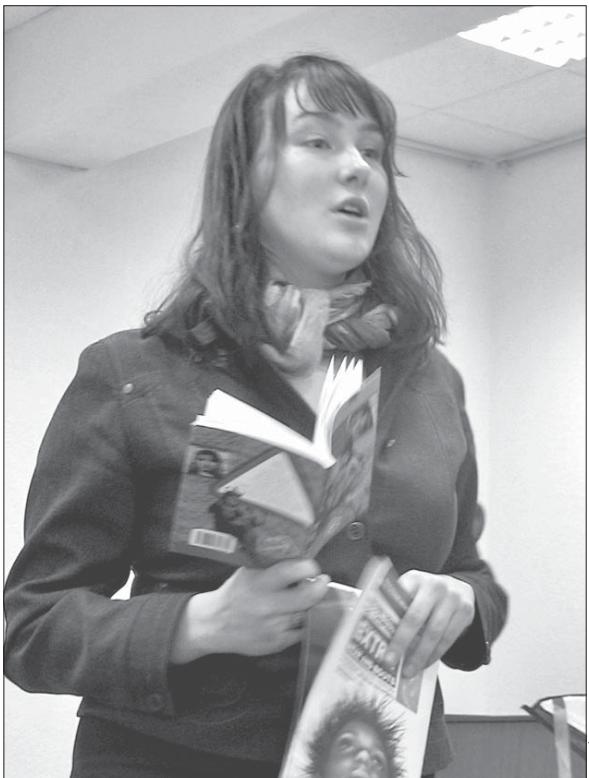
Кнігу «Цмокі лятуць на нераст» варта было выдаць ужо дзеля аднаго эсэ «Мужчыны, якіх мы выбіраем».

Гэты кароткі твор прысьвячаны тэмэ беларускіх мужчынняў-нядачнікаў: «Нядачнік™ — універсальная карма любога мужчыны, на якім стаіць акызы Belarus». «Мыне ўсё жыцьцё цягне да нядачнікаў», — піша Марыя Мартысевіч. — Фрайдышыцкая лёгіка беларусак усіх пакаленняў маглі б быць працісаная на тутэйшых вялиніцках наступным чынам: «Мне цябе шкада, таму я цябе каю».

«Апошня 200 гадоў паказалі: Беларусь — немагчымая місія, — піша Мартысевіч, і дадае: — І тым больш захапляюць героя, якія, нягледзячы ні на што, вераць і паўстаюць... каб прайграць, і паміраюць прайграўшы». У гэтым ёсць нешта самурайскае, нешта глыбока экзыстэнцыйнае ў разуменіні, уласцівым самым выбітным нашым аўтарам.

Спадарыня Мартысевіч прыводзіць кароткую гісторыю «беларускага лузэрства» — ад пэрсанажаў Паўлюка Багрыма і Францішка Багушэвіча да Кастусія Каліноўскага і аж да нядайшніх дзён.

Аўтарка зъвіягае ўвагу на то, што ўся гэта гісторыя нядачаў выкладаецца ў школах. Хлопчыкі «вычытваюць» сваю

паразу ў школьніх хрэстаматыях і прымаюць як дадзеное». Паводле Марыі Мартысевіч, «яны ўсмоктваюць гэта са сваім першым партвінам на задворках школы: беларус — нядачнік™».

Але «у гэтай творчай недаробленасці, у гэтай нацыяліт-

**Мартысевіч
Марыя.
Цмокі лятуць
на нераст.
—
Менск:
Логівінаў, 2008.**

варальнай занядбанасці формы й зместу тоіца нейкая сармяжлівая сексуальнасць», — лічыць яна.

Мартысевіч разглядае тэмую нядачнікаў з пазыцыяў гендэрных, і яе часам заносіць у «сыцёб», і вось яна ўжо разглядае як «гендернае» цалкам сацыяльнае, але клясавае слова «мужык» (г. зн. селянін) у вершы «Бо я мужык, дурны мужык» Янкі Купалы. Праўда, сыцёб сканчаецца хутка, і яна ўжо ўсур'ёз разглядае як нядачнікаў пэўных сучасных змагароў-мужчынаў. Тым часам, яна захапляеца дзеячамі-жанчынамі кітлалту Іны Кулей.

Не, гэта не дзяячыя развагі накіпталі «усе мужыкі — казлы» і не эпатаж. Пад тэкстам стаіць пэўная дата — 25 сакавіка 2006 году, і адчуваецца, што аўтарка была там. Чытаючы «Мужчыны, якіх мы выбіраем», часам узывікае мімалётнае ўражанье, што гэта гаворыць, напрыклад, Сяргей Дубавец — толькі жаночымі вуснамі.

У першай кнізе Мартысевіч шмат Фройда і адначасова шмат Бога — чыё існаванье аўтарка, відавочна, прызнае, але не ва ўсім зь ім згаджаецца. Шмат любові да беларускай прыроды, беларускай гісторыі — Браніслава Тарашкевіча, напрыклад, і беларускай сымболікі, уласна, мяккага знаку. Ну а Barbara Radziwil's

Livejournal увойдзе ў скаронку беларускай паэзіі XXI стагоддзя:

...! аўтабан, зіхоті ад імквы,
заблытвае дзясяткам вострых
брамак.
— Прабачце, як даехаць да мяжы?
— Зъезд на Галгофу. Гродзенскі
напрамак.
— Dzień dobry,
rajska straż graniczna.
Proszę państwa o przygotowanie
paszportów
i otworzenie ich na zdjeciach.
— Мамачка, а чаму
яны кажуць «Дзень добры»?
Зарат жа цёмна і ноч.
— А ў іх, дачушка, заўсёды,
бы ўдзень, съветла.

Так заканчваецца гэты фантастмагарычны твор, у якім сучасны ўяўлены перашкеднікі з мінуўшчынай, — дзяньнікі датаваны 1542—1551 гадамі.

«Цмокі лятуць на нераст» — кніга жанчыны, але не «літаратура для жанчын». Творы мяжуць з папулярнай літаратурай, але гэта зусім не «папса». Гэта книга для тых, хто мае адукцыіні багаж, кшталт глывіка палітычнай. Нельга звязыці з сабой краіну, яе лікі і азёры, гаворыць аўтарка ў вершы, аднайменным з назвай кнігі, як нельга правезыць ў багажы цмока, але з правезеных контрабандай як ў свой час вылупяцца новыя цмокі, палітуць на нераст, і «будзь пільны, трymай паходні, калі прыгамліцца твой».

Антон Тарас

IN MEMORIAM

**Валянцін
Рабцевіч**

На стала аднаго з самых строгіх выкладчыкаў гістфаку і патрыярха нумізматыкі.

У Менску памёр доктар гісторычных науک, спэцыяліст па нумізматыцы Валянцін Рабцевіч.

На аснове ўласнай калекцыі манет стварыў нумізматычны кабінет БДУ. Яго кніга «Пра што расказваюць маенты» вытрымала некалькі перавыданняў. Дзякуючы намаганням Рабцевіча на радзіме застаўся ўнікальны скарб з Поясам Вітаўта, які дзялікі за бесцань збираліся прадаць у Расею.

**Міхail
Герчык**

З чэрвяня, у дзень смерці, выйшаў з друку яго апошні роман «Пагоня за міражом», прысьвечаны самым балючым праблемам сучаснасці. Ён напісаў раманы «...Аддаеш назаўжды», «Здабыцца надзея», аповесы «Сонечная кола», «Вечер ірве павуцінне». Пісаў па-беларуску і па-расейску.

Міхail (Майсей) Герчык нарадзіўся ў 1932 у Бабруйску ў сям'і рабочага. Скончыў падвучэльні (1953), аддзяленне журналістыкі філфаку БДУ (1958). Працаўшы у піянэрскай газэце «Зор’ка», быў рэдактаром на радыё. З 1964 — рэдактар выдавецтва «Беларусь», з 1972 — старшы рэдактар выдавецтва «Мастацкая літаратура».

№4'2008. Эўрапейскі нумар:

Пётра Рудкоўскі, Віталь Сіліцкі, Але́сь Пашкевіч, Эндрю Ўілсан, Любко Дэрэш

Новы нумар часопісу ARCHE

Падпісацца на ARCHE можна ў любым паштовым аддзяленні. Падпісны індэкс 00345

У Наваградку пабудуюць лядовы палац

У наступным годзе сталіца ВКЛ адзначыць сваё 965-цігодзьдзе.

Цягам наступных двух гадоў на Гарадзеншчыне збудуюць 6 лядовых палац.

Адзін з іх, на 800 месцаў, мае быць збудаваны ў Наваградку ў мікрараёне Пайднёўцы Захад.

Наступны год адзначыцца для былой сталіцы ВКЛ яшчэ адной падзеяй — Наваградак адсвяткуюць сваё 965-годзьдзе. Дзеля гэтага ўлады гораду вырашылі перанесьці на год традыцыйны фэстываль сярэднявечнай культуры «Наваградзкі замак». Нагадаем, што ад 2000-га году фэст ладзіцца раз на два гады.

Сямён Печанко

Беларускія съледчыя дапыталі Беразоўскага

Аб гэтым паведамі расейскай газэце «Коммерсантъ» сам расейскі алігарх. Яго дапыталі па справе амэрыканскага адваката Эманула Зэльцэра. Барыс Беразоўскі паведаміў, што сутракаўся з апарату́йна-съледчай брыгадай зь Беларусі. «Яны прасілі даць паказаныні аднона Зэльцэра, на што менавіта ён і Джозеф Кей прэтэндуе», — паведаміў Беразоўскі. Эмануіл Зэльцэр, адвакат Джозэфа Кея, сваяка бізнесу́ца Бадры Патаркацышвілі, з 12 сакавіка заходзіцца ў СІЗА КДБ Беларусі. З чэрвеня яго ў чарговы раз адмовіліся выпусыці, прызначыўшы стан здароўя здавальняочым.

Смаленская пастка для беларускіх аўтамабілістаў

Каб ліквідаваць чэргі на прапускных пунктах на мяжы з Беларусью, расейскі Міністэрства транспарту дазволіў уяжджаць на аўтамабілі, не афармляючы пасъведчаныня ўвозу транспартнага сродку. Але палёгка дзеянічае толькі на прапускных пунктах Смаленскай вобласці. У іншых рэгіёнах Расеі бяз гэтай паперкі з аўтамабілістам звязраўш штраф ад паловы да падвойнага кошту машыны. Летась у гэту пастку трапілі каля 200 грамадзян Беларусі, хто паехаў у Расею праз Смаленшчыну, а вяртаўся праз Вялікія Луки ці Себеж.

СЪЦІСЛА

Пры «Белсаце» створаць грамадскую раду

Дэлегацыя Аб'яднаных дэмакратычных сілаў сустрэлася ў Варшаве з кіраўніцтвам спадарожнікамага тэлеканалу «Белсат». Па выніках сустрэчы кіраўніцтва «Белсату» падтрымала ініцыятыву Нацыянальнага Камітэту АДС наkonт стварэння пры тэлеканале Грамадской рады. У раду павінны ўваісьці аўтарытэтныя грамадскія дзеячы.

Святлане Алексіевіч — 60

Апошнія 10 гадоў пісьменніца жыве і працуе за мяжой: спачатку ў Італіі, пасля ў Францыі, ціпер — у Швэціі. Але на радзіме бывае часта і дае многа інтэрвю. Рэдакцыя «НН» далучаеца да віншавання.

Правакацыя супраць Аўтуховіча

Палітвізыня Мікалая Аўтуховіча абвінавацілі ў дробным хуліганстве — вулічнай бойцы. Аўтуховіч ад азнямлення з пратаколам адмовіўся, пазначыўшы, што ён складзены незаконна. На ягоную думку, заходы міліцыятаў носяць правакацыйныя хактар і скіраваныя на тое, каб на дзяць ямумагчымасці ўмоўна-датэрміновага вызвалення: «Ні ў якай бойцы ўдзелу я ня браў». У студзені Аўтуховіч быў вызвалены з турмы і адбывае тэрмін хіміі ў дома.

Беларусь перад Флемінгам прадсталава ўсёй красе

Канадскі хакейны спецыяліст Уэйн

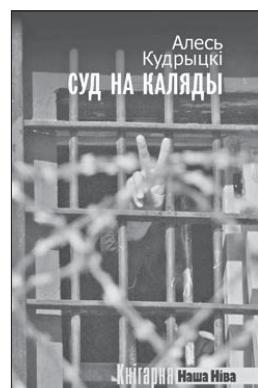
Флемінг 30 траўня прыбыў у Менск для перамоваў аб працы ў хакейным «Дынама». Сярод іншага ён доўга фатографаваў сталічныя прадуктовыя крамы — на даручэнні жонкі, з якой ён плянуетэ жыць у Менску ў выпадку падпісання контракту. «Убачыўшы яго за гэтым заняткам, падышла міліцыя і пасікаўлася, што мы тут робім. Калі ім растлумачылі, усе пытанні адпали», — зазначыў на прэс-канфэрэнцыі Уладзімер Ганчароў, гендырэктар «Дынама». Падчас візыту У.Флемінг правёў перамовы з Уладзімерам Навумавым і выступіў у якасці трэнэра зборнай зорак сьвету, якая згуляе з камандай А.Лукашэнкі.

МБ; charter97.org, belradio.fm, racyja.com, uspb.org

Зъбяры «Кнігарню «Наша Ніва»

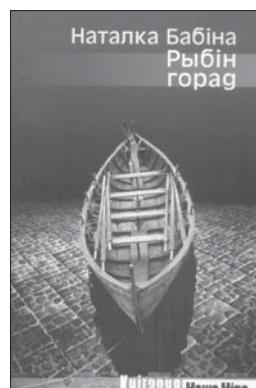
Бабілонская бібліятэка:
Замежная літаратура ў перакладах «Нашай Нівы».

Алесь Кудрыцкі. Суд на Каляды. Зборнік публіцыстыкі.

Наталка Бабіна. Крыві не павідна быць відана

Наталка Бабіна. Рыбін горад. Раман

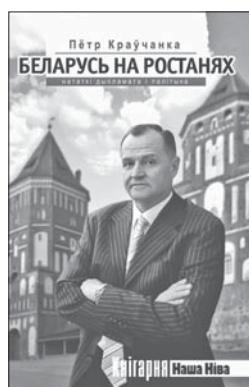

Паветраны шар:
беларускае мужчынскае апавяданне

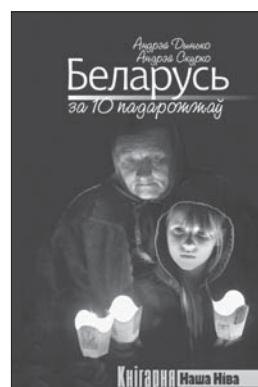

Жанчыны выходзяць з-пад кантроля: Беларускае жаночае апавяданне

Шурайце ў кнігарнях і ў незалежных распаўсюдніках

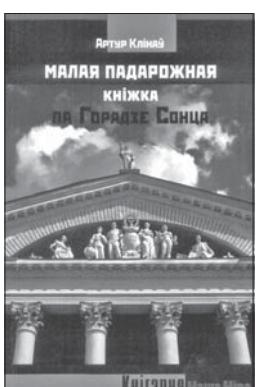
Пётра Краучанка.
Беларусь на ростанях:
Нататкі дыпляматы і палітыка

Андрэй Дынько, Андрэй Скурко. Беларусь за 10 падарожжаў. Кніга падарожных эсэ.

Павал Севярынец. Лісты зь лесу.

Артур Клінай. Малая падарожная кнішка па Горадзе Сонца

Валянцін Тарас. На высьпе ўспамінаў.

Сямён Печанко. У беларускім войску:
Падарунак прызыўніку.

Сэрыя заснаваная ў гонар 100-годзьдзя «Нашай Нівы»

Данута Бічэль. Успаміны.

Два празаікі, Аляксей Карпюк і Васіль Быкаў, былі пасланы ўплываць на мой літаратурны лёс.

Ці апнулася я між двух агнёў? Не. Польмі гэтая несылі стваральнае цяпло, былі «празорамі» ў маіх лябірінтах. Гэта Васіль аднойчы ў цемры, каб я ня ўскочыла ў лужыну, пакліку:

— Хадзі на мой голас...

Я пайшла. Доўга ішла я на ягоны голас, пакуль ён ня ўцёк у Менск ад сваёй сям'і і ад нас усіх. Але ў Горадні застаўся Аляксей Карпюк, неспакойны і надзеіны сябра, матутнае дрэва, на якое заўсёды можна было абаперціся, як сказала нядайна яго жонка, добры чорны хлеб, як любіла казаць Ларыса Геніюш...

Спачатку яны ўрываўся ў маё жыццё невядома адкуль. Зь першага курсу вучобы ў пэдагагічным інстытуце я наведавала літаратурнае ад'яднанне, якім кіраваў выкладчык стараятынтарускай літаратуры Нікіцін, які сам пісаў вершы. Беларускую літаратуру выкладаў Аляксей Пяткевіч, які выступаў у пэрыядычным друку з рэцэнзіямі. А вусна апавядáў ён пра літаратуру на вялікіх цікавых, чым пісаў. Маладых пазнаўцаў запрашалі на вечарах дэкламаваць вершы са сцэны. На перапынках паміж заняткамі дзяячыты сустракаліся на калідоры і размаўлялі пра паэзію, чыталі адна другой сваё новыя вершы.

Новы год на першым курсе я сустракала ў сям'і Аўгініні Кавалюк, у дзявоцтве Сідаровіч. З размоваў паміж сабой мы ведалі, што ў рэдакцыі газет «Гродзенская праўда» зьбірасца літаб'яднанне, якім кіруе Васіль Быкаў. Але Быкаў не заўсёды прыходзіў на паседжаньні, часцей вёў іх Валянцін Чэкін. Людзей на сустрэчах было шмат, усе ўзбуджаныя, крылівыя, пераважна рассейскамоўныя.

Але ўрэшце я ўбачыла Быкаву. Ён прыйшоў, і ўсе яго віталі, як літаратурную зорку. Ён тады толькі пачынаў друкавацца, але нім славы ўжо звязаў над яго сыцілай галавой...

Відаць, кіраваць літаратурным ад'яднаннем яго прымусіў рэдактар. Быкаў раз у месяц чытаў агляды маладой літаратуры, якія друкаваліся ў газэце. Магчыма, ён ня ставіўся да гэтай працы ўсур'ёз, але ацэнкі сыцілых здабыткаў мясцовай літаратуры былі ў аглядах ад'ектыўныя.

Мы пачалі зредку заходзіць да Васіля Быкава ў рэдакцыю, мелі прычыну: прыносілі новыя вершы ў літаратурную станцыю, якую Быкаў укладаў. Але хацелася зь ім паразмаўляць у неафіцыйнай атмасфэры, паглядзець на яго зблізу, пачуць яго голас, які звяртаецца менавіта да цябе...

Але ў адным кабінэце з Быкавым было некалькі супрацоўнікі, і нязменна наспৰаць знаходзілася яго будучая другая жонка Ірына, якая аберагала яго здароўе, казала, што ён стомлены, таму што ноччу піша. Усе мае сяброўкі былі тасміна закаханыя ў Васіля, летуцелі ў дзяячовых мроях пра яго чыстыя шэрыя вочы. «Неба адбілася ў яго вачах», — напісала пра Быкава Аня Путрамант, рэдактарка польскага жаночага часопіса *Pszyjaciółka*, наша зямлячка... Яе тата быў у Дакудаве за солтыса, а мой тата хадзіў да Путрамантай у Банева, дзе ў іх быў маёнтак. Мне тата апавядáў і пра бацьку, і пра пісьменніка Ежага, які ў тых часы быў студэнтам Віленскага ўніверсітэту, і пра Анюю... А калі ў Гданьску пачаліся вядомыя падзеі, Аня прыехала ў Горадні, запрасіла мяне прагуляцца і расказала ўсё, што ў іх адбываецца, як яна гэта разумела... А пра нас усіх, хто ў Горадні тады жывы і займаўся літаратурай, Аня зъмісьціла прыгожае эсэ ў сваім часопісе.

Аляксей Карпюк знайшоў мяне ў першыя месяцы майго жыцця ў Горадні. Ён ведаў усіх. Ён запрашалі маладых літаратараў дадому, заходзіў у інстытут, знаёміў са сваімі разумнымі сябрамі, якія ведалі толькі ў жыцці і ў пазіцыі. Запрашалі на свае літаратурныя сустрэчы і даваў слова, якія сябрамі дзяячыты сустракаліся на калідоры і размаўлялі пра паэзію, чыталі адна другой сваё новыя вершы.

Карпюк і Быкаў сябравалі заўсёды. На звязы, пленумы, на тэлебачаныне ў Менску яны ехалі ў адным купэ. Не адразу яны пачалі апавядыцца пра сябе анекдоты, так каб адзін апавядыцца, а другі побач слухаў і папраўляў ці дадаваў нейкую дэталь.

Вось як апавядáў Васіль Быкаў пра сібіроўства Карпюка і Піліпа Пястрака. Пястрак любіў прыяжджаць у Горадню. Ён сам пра гэта казаў так: «У Горадню я ездзіць люблю, таму што я тут сядзею у турме». Маўляў, прыемнае прыемна ўзгадваць... Калі Пястрак прыяжджаў у Горадню, яны з Карпюком хадзілі ў рэстаран. Пястрак замаўляў пляшку гарэлкі. Карпюк замаўляў бутэльку мінэралкі і шмат кубачкаў гарбаты. Да рэстараннай салаткі Карпюк вымаў з партфэля коліца хатнія каўбаскі. Так яны сябравалі. Але аднойчы Піліп Пястрак зайшоў да Алёши дадому і спыгтаў: «Алёша, а дзе ў цябе стаіць мая книга?» Алёша пачаў выкручвацца, што даў пачытаць знаёмым. Але Пястрак ня слухаў, ён пакрыўдзіўся і пайшоў...

Пакуль у Менску ў мяне не было сябровоўкі Іры Крэнь, я спынялася ў гатэлі і звычайна вячэрала разам з Васілем і Аляксесем. Карпюк у кавярні доўга не сядзеў. А да Быкава звычайна прыходзіў Алесь Адамовіч. Яны пачыналі апавядыцца адзін аднаму пра сваю наступную аповесьць, абмяяркоўвалі сюжэты, розныя дэталі... Забываўся пра мяне, але я ня крываўся, наадварот, цешылася, што яны дазваляюць мне слухаць. Пасыль Быкаў і мне апавядáў пра свае будучыя творы. Яму трэба было ўкладаць ўсё ў памяці, ён звычайна шмат разоў не перапісваў книгу, затое перад напісаньнем ствараў падрабязны плян і глыбока абдумваў усе драбніцы. Відаць, найлепшай слухачкай была спадарыня Ірына, яна мела журналісцкі досвед і на эмацыйным узроўні дапамагала яму знаходзіць то, што ён шукаў.

Галоўную ролю ў адносінах паміж людзьмі мае месца, дзе яны жывуць...

Быкаў і Карпюк выбралі Горадню, як выбіраюць жанчыну, з-за прыгажосці тамтэйшага эўрапейскага барока. Гэты горад пасыль ўпльываў на іх творчасць, цягваў іх у культурную традыцыю і даваў пачуцьцё прысутнасці мінулага ў сучасным. Але кожны аўтар стварае свой горад, свой Нёман і далаляд, свой Край. Адзіна слушнае рэальнасць у кожным мастацтве — гэта ўяўленыне...

Дзяячыты выбраўші іх. Спадарыня Іна пакахала Алёшу, калі на пляжы ўбачыла ягоную сыпіну: упадзіну замест рабрынай з правага боку. Іна перад тым напакутавала ў дзіцячых дамах, яе бацьку расстралілі як ворага народу. Маці таксама сядзела ў турмах, пачынаючы з Заходняй Беларусі. Спадарыня Іна ўзгадвае, што Карпюк у гаспадарцы меў хоць нейкі вопыт, а яна ня мела нікага. У бацькоўскай хаце ў Карпюку размаўлялі на звыклай для гэтага Краю

Вялікая прыгода

ў майм жыцьці

трасяны. Карпюк скончыў факультэт ангельскай мовы. А ў тых часы ў пэдагагічным быў надта добрыя выкладчыкі.

У інстытуце яны быў ўсе знаёмыя між сабою: Алёша, Надзяя Быкава, Ніна Кіркевіч, праз два гады да іх далучылася Іна, а Кіркевіч, які быў закаханы ў Надзю, быў старэйшым, ужо працаўшы. Кіркевіч убачыў, што Быкаву Надзяя таксама падабаецца — і адышоў у цену. Пра гэта мне апавядалі Надзяя і Ніна, калі мы вечарамі сустракаліся і прагуляваліся, калі Надзяя захварэла.

Іна Анатольеўна апавядала пра Надзю як пра найлепшую настаўніцу, якую яна сустракала ў сваім жыцці. Іна Анатольеўна была дырэкторам у школе, а Надзея Андрэеўна — завучам. Працаўшы ім разам было добра. Надзяя была ціха, зьнешне не эмачыяна, але вельмі дакладна, дасканала ведала літаратуру і ўмела перадаць свае веды вучням. Чытала новыя творы і рабіла канспект, каб нічога не згубілася ў памяці. Дома яна была добрай маці сваім сынам. Але выпякаць і варыць не заўсёды мела час.

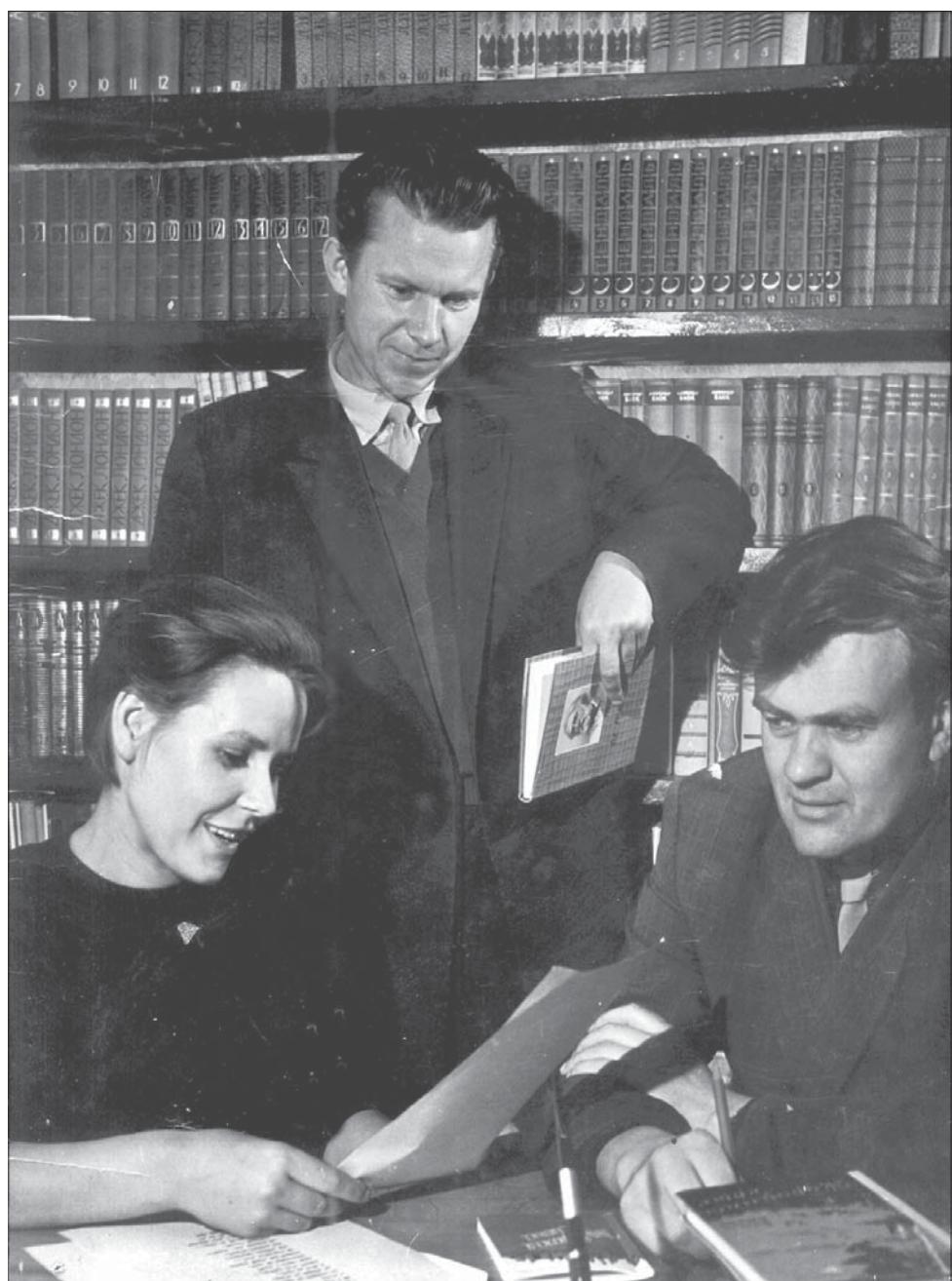
Васіль Быкаў ня меў філіялагічнай адукцыі, але вучыўся на скульптара — гэта значыць, ляпіць харкторы людзей. А ў вой-

Васіль разам з памяцюю пра голад выкінуў з галавы родную мову і пасыль нанова яе вывучаў.

Быкаў не размніваўся на пошуку розных жанраў. Узяў жанр кароткай аповесці, універсальны жанр, які губляў у той час нацыянальны адметнасць. Гэта дапамагло Быкаву вырваша ў сусветную літаратуру. У аповесці на ім трэба быў з мноствамі сюжэтаў, але можна паказваць рэальнасць не ад свайго імя, нібы гэта ня мілавае, а пра нас апавядыцца, якія яны з'яўляюцца.

Цяпер можна сказаць, што кожная новая аповесць у перыяд выходжання на вяршыне была для Быкава цікавай прыгодай жыцьця: з боку крэтыкі і прыхільнікаў ім усе захапляліся. А што партыя яго не прымала, дык ён жа і сам у яе не ўступаў. Як творца вялікага патэнцыялу Васіль Быкаў усё жыцьцё працаўшы на свой талент і гэтым прыносіў славу Беларусі. Ён абраў прафесію пісьменніка, адсюль і выдаткі ў яго асабістым жыцьці. Ён пакінуў жонку і сыноў, таму што яны ў яго жыцьці не былі галоўнымі... «Калі ня здраджваю літаратуры, то ня здраджваю сабе самому, — а нішто іншое мяне не хвалюе», — Карлас Фунтас...

Карпюк таксама абраў літаратурную творчасць з самага пачатку жыцьця пасыля вайны. Для яго пісьменніцкая праца была цікавай прыгодай жыцьця і выправана на свайго лёсу. Яму трэба было ўесь час спраўджваць сябе на съмеласць. У аснове сюжэтаў яго твораў былі падзеі яго жыцьця. Але ў яго быў такі харктор — ён імкніўся абняць неабдумнае, захапіць ўсё, што толькі дасца, закруціць экстремальны сюжэт. У цягніць як мага болей герояў, каб было адначасна і смешна, і страшна, і цікава. Яго проза перарастала ў шырокую плынь, а шырыня заўсёды запавольвае рух. І было ў Карпюка дзіўнае жаданье да-

Васіль Быкаў і Аляксей Карпюк у гасціцах у Дануты Бічэль. 1964 г.

казаць, што жыцьцё настолькі цікавае, што кожная яго праява можа стаць фактам літаратуры.

Карпюк спрабаваў сваё літаратурнае шчасце ў розных жанрах і тэмах. Бо ўсё цячэ, усё зъмяняецца. Карпюк імкнуўся ўзьбірацца на свой пік, аднак яму было цяжкай, але ён быў съмелым і ўпартым, таму ўвесел час спрабаваў пераскочыць самога сябе — дарэчы, гэта яго любімы выраз. Карпюк хацеў знайсці сваю перспектыву, станцуваць свой танец, хацеў, і меў на гэта права, быць розным, вострым і лірыйным, разумным і крыху дзвіваком. Быў арыгінальным, лагодным, дзёрзкім і калочым адначасна.

Пісьменніку нельга быць спакойным, апанаваным, абыякавым, сонным, нэутральным — бо гэтыя недахопы нервай абвізкова праявяцца на паверхні творчасці. Місія творцы — нагадваць съвету, што ён недасканалы, што людзі жывуць дрэнна, неўладкавана, не дасягнулі таго, што ім патрэбна, чаго яны заслугоўваюць, «чаго вартыя». Чалавечай прыродзе неабходна імкнучца да немагчымага, хоць бы ўсе спробы былі няўдалымі. Нашы героі ўвесел час памяталі пра тое, што жывуць у несвабодным съвеце, які не натуральны для нармалёвага жыцьця. І памяталі пра тое, што ў систэме надта шмат спосабаў, ахвочных расправіца з іх талентам — абодва ўвесел час былі пад жорсткім наглядам і пресінгам, у вечным неспакоем і змаганьні за сваё простае права жыць і пісаць.

У Быкаву дынамізм узмачняўся жахам съмерці, што заўсёды стаяла за плячыми ягоных герояў, якія заўсёды траплялі ў безвыходную ситуацыю. Страх скоўваў чытаку Быкава. Карпюк шкадаваў сваіх чытаку, ён надта любіў людзей, асабліва тых, каго ён ведаў, тых, якія былі ў той самай ягонай аўры. У Карпюка было шмат чытаку-прыгільнікаў у блізкай зоне яго жыцьця і сярод простага люду, яго асабліва любілі чытакі, настаўніцы, студэнткі... У

Быкава болей чытаку было ў съвеце, чым далей, тым болей. І выступаць Карпюку было лёгка, ён размаўляў на мове людзей, якія тут жылі, ён спускаўся да іх з п'едэсталу вялікага пісьменьніка, ён съмішыў іх, «гуляў» у пытаньні і адказы зь імі — людзі любілі гэтую гульню.

У Быкава мала было аўдыторый, у якіх ён меў посыпех, якія маглі яго зразумець, таму што ягоныя выступы былі падобныя да добрых лекцыяў у аўдыторыях ВНУ...

Спадарыня Іна пакахала Алёшу, калі на пляжы ўбачыла ягоную сьпіну: упадзіну замест рабрынаў з правага боку.

Ён быў надта сур'ёзным, напружаным і не хацеў апускацца да ўзроўню тых простых людзей, якія прыходзілі на сустрэчы, не прачытагаўши ягоных кніг.

Карпюк быў у вечных клопатах за ўсё чалавецтва і за кожнага чалавечка. Меў патрэбу заступацца за пакрыўджаных. Пакрыўджанымі былі габрэі, татары, палякі і маладыя паэты. Ён хадзіў на прыёмы, лавіў вялікіх начальнікаў перад працай у калідорах, але паслушаць тваю бяду ён ня меў цярплювасці, сутнасць хапаў зьлётут,

Кніга прозы Дануты Бічэль «Хадзі на мой голас» выходзіць у сэрыі «Гарадзенская бібліятэка», заснаванай Рухам «За Свабоду».

«Гэтая кніжка — яшчэ не развязаныне, не запавет, але падвядзенне выніку, — піша аўтарка ва ўступе. — У майскіх жыцьцёвай прыгодзе паэткі найважнейшымі зъявамі былі людзі, якія мянэ любілі, якіх я любіла. Цяпер я зразумела, што пра людзей, якія істотна паўплывалі на мой лёс, у вершах не напішаш».

Аўтарка ўзгадвае айца Ўладзіслава Чарняўскага, Васіля Быкава, Аляксея Карпюка, Ларысу Геніюш, Зоську Верас, Анатоля Сыса, Янку Брыля, Уладзімера Каракевіча, Натальлю Арсеньеву...

Па ўсіх пытаньнях, звязаных з «Гарадзенской бібліятэкай», звяртайцеся: zasvabodu.hrodna@gmail.com

Хадзі на мой голас (эсэ, успаміны) / Данута Бічэль — Уроцлаў: Wrociawska Drukarnia Naukowa PAN im. S. Kulczyckiego Sp. z o.o., 2008. — 328 с., іл. — (Гарадзенская бібліятэка; кн.2)

Хлопцы паслья вайны працягвалі пісаць пра вайну, фіктыўна ваяваць далей... Гэтая літаратурная вайна стала сэнсам іх жыцьця, у яе бязылітасна ўцягваюцца жонкі і дзеци, якія прымаюць гэта як наканаваньне. Іх жыцьцё цалкам ужо ім не належыць, належыць развязанай іх бацькамі вайне ў вайне...

блытаў і сам жа потым крываўся, што гэта ты сама ўсё пераблыгала.

У Быкава было шмат сяброў і аднадумцаў. І ён, і Карпюк былі «блуднымі» сынамі ў афіцыйнай БССР, але іх прымалі як роўных у магутнай сям'і літаратараў Саюзу. Яны містычна былі на перадавой і супраўды былі наперадзе грамадзкай думкі, былі найлепшымі з найлепшых, найлепшымі сярод найлепшых. Быкаў не дзяліўся сваімі сябрамі з намі — ні тымі, якіх меў у Горадні, ні тымі, якія да яго прыяжджаю. Мы ж заставаліся на ўзроўні фальклёру правінцыі, да нас мала хто прыяжджаў. Затое Быкаў уздымая на вышыню статус нашага гораду як літаратурнага цэнтра.

Карпюк дзяліўся і сябрамі. Калі да яго нехта цікавы прыяжджаў, ён збіраў гарадзенскіх аўтараў паразмаўляць пра літаратуру і падзеі ў съвеце. Мянэ Карпюк запрашаў дадому на вячэр, калі прыяжджаў у Горадні Янка Брыль. Спадарыня Іна ўмела частаваць сяброў.

Затое Быкаў запрашаў у рэстаран, калі прыяжджаў Андрэй Макаёнак. Андрэй прыехаў паслья сэсіі Асамблеі ААН, апавядай розныя дзіўосы пра Амэрыку. Калі выбіралі ў чарговы раз старшыню Гарадзенскага аддзялення Саюзу пісьменьнікаў і на выбары прыехаў Янка Брыль, вячэралі ў «Беластоку», які тады быў там, дзе цяпер гандлёвы дом «Нёман». Запомніла я той вечар па адной фразе. Быкаў спыгтаў у Брыллю, якія вярнуўся з Індыі, ці такія ж індыйскія дзяўчатаў ў жыцьці, як у фільмах. А Брыль сказаў: «Ведаеш, я сярод іх не адчуваў сябе мужчынам».

Быкаў апавяддаў, як аднойчы ў гатэлі ў Менску ён цэлы вечар частаваў пісьменьніцкіх жонак гарбатай, апавяддаў ім розны гісторы, бо яны хацелі ўбачыць Аляксея Карпюка, але Карпюк прыйшоў у гатэль толькі тады, калі жанчыны пайшли дадому. Карпюк сказаў: «Нічога, што я не задаволіў іх цікавасці. Няхай падумаюць і звернутуць сваю ўвагу на сваіх мужчын, ды бой іх шануюць». Калі мы стамляпімся ў дарозе, у нас была цікавая тэма — апавяданьня віслёльных гісторый ці проста агаворваша пісьменьніцкіх жонак...

Да мянэ мае сябры ставіліся з павагай як да калегі па піару. Аберагалі мянэ ад легкадумных паводзін. Калі я паехала на першыя свой з'езд пісьменьнікаў, за мной у гатэль цягнуўся цэлы шлейф цікаўных кавалераў: сваіх, сталічных, дзяўчатаў яны ведалі, а я ж з правінцыі прыехала... У дзвіярах ліфта з'явіўся Васіль Быкаў, загарадзіў ім дарогу і зачыніў ліфт. І я пайшла ў нумар адпачываць ад эмоцый. Сам Васіль натхняў мянэ тым, што размаўляў са мной, як роўныя з роўнай, пра ўсё. Аляксей Карпюк ня меў часу пра ўсё спакойна размаўляць, але ён цікавіўся заўсёды станам майш пастычы...

най душы і нават май побытам. Гэта Карпюк арганізаваў публікацыю маіх вершаў у часопісе «Дружба народаў» у перакладах Сяргея Гарадзенскага тады, калі я вучылася на другім курсе інстытуту.

Я амаль ня ўдзельнічала ў Днях Тыднях літаратуры, якія арганізоўвалі ўлады. Я працавала ў школе, а замяняць настаўніцкія ўрокі — гэта заўсёды клопат: трэба мяняць амаль уесь расклад. А раз мой муж Эрык надта не любіў, каб я съездзіла на тэктікі дні-тыдні, то ў мянэ была прычына адмалюйца.

Памятою, як мы ехалі некуды на сустэрчу, Карпюк і Быкаў зайшлі па мянэ, а Эрык у гэты час фарбаваў падлогу. О, як яны гэты факт асаналі! Сказаў так: «Калі нашы жонкі пачынаюць рамонт, то мы ўцякаем куды-небудзь далёка, каб гэлага вэрхалу ня бачыць і жонкам не перашкаджаць...»

Рагтам я падумала: вось што было б, калі б саветы праігралі вайну не ў маральным, а ў літаральном значэнні? Пра што пісалі б Карпюк і Быкаў? Я виглядалі б іх героя? Са мной то было б усё лепей, чым ёсьць. Я жыла б у вёсцы і мела б прыгожых дзетак — рыхых у рабацінні. А да дзетак — сабачку, бусылікі і шпачка... Магчыма, і сబры мае мелі б тос самае...

Хлопцы паслья вайны працягвалі пісаць пра вайну, фіктыўна ваяваць далей... Гэтая літаратурная вайна стала сэнсам іх жыцьця, у яе бязылітасна ўцягваюцца жонкі і дзеци, якія прымаюць гэта як наканаваньне. Іх жыцьцё цалкам ужо ім не належыць, належыць развязанай іх бацькамі вайне ў вайне... Нарэшце пісьменьнікі адходзяць у вечнасць. Жонкі, якія засталіся жыць, працягваюць іх вайну, адказваюць на пытаньні журналістаў, прыводзяць парадак іх архівы, іх спадчыну. Паслья працягваць будуць дзеці, унукі. Пісьменьніцкая праца вымагае шмат спакою на пісаньне, а гэта ўносіць элемент драматызму ў адносіны людзей. Таму найлепш, каб пісьменьнік ня меў сям'і і ніякіх абавязкаў. Паміраючы, каб не спраўляць клопатай — што рабіць з гэтымі паперамі?! «Аўганец» Ваня Сяргейчык спаліў перад съмерцю на лещішчы ўвесел свой набытак сам.

Я пішу пра маіх настаўнікаў эсэ, адно з апошніх для гэтай маёй кнігі. На дніх пачала і праз пару дзён скончы.

Але праўда такая, што пачала я пісаць тады, калі прыехала ў Горадню. Яны пра мянэ ў кнігах ня ўзгадвалі. Але іх вонь, іх перажыванні былі съвятылом у тунэлі маіх думак, яны былі ўласабленынем вобразаў маіх думак, іх жыцьці былі крыніцай маіх вершаў ва ўзаемазвязанай систэме з думкамі і дзесяннямі.

Карпюк паміраў пакутна і мужна, спакойна завяршаша справы свайго жыцьця. Зъяніўся, стаў шкім, уважлівым, добрым. Тэлефанаваў мне і аддаваў у музэй стоскі лістоў з вайны, цыдулачкі ад студэнтаў, пытаньні з літаратурных сустэрчаў, ён ўсё гэта захаваў. Гэтымі перадачамі ён даваў разумець, што захаваў да мянэ шмат добрага пачуцця...

Быкаў патэлефанаваў мене з Эўропы, не сказаў, з якога гораду. Павіншаваў з днём нараджэння. Я вельмі ўсьцешылася яго тэлефанаванью. Гэта было з сінегня 2003 г., за паўгоду да яго съмерці.

Была ў мянэ вялікая прыгода ў май жыцьці — гэтыя два магутныя, такія розныя, чалавекі. Я іх любіла ўсім сэрцам, дзялілася гэтай любоўю з усім съветам. І вельмі шмат яе заставалася мене.

Гармідар дэмакратыі

Украінскія выбары зъ сярэдзіны

Ня маючы сталай працы, я
атрымаў добрую
магчымасць крыху
падзарабіць ва Ўкраіне.
Піша **Аляксей Шыдлоўскі**
з Кіева.

Адбылося гэта дзякуючы таму, што на 25 траўня былі прызначаныя пазачарговыя выбары мэра Кіева. Аранжавая кааліцыя на чале зь Юльяй Цімашэнкай, незадаволеная адсутнасцю кантролью за працэсамі, што адбываюцца ў сталіцы, ініцыявала гэтыя выбары, а прэзыдэнт Юшчанка на іх пагадзіўся. Таму другую палову красавіка і ўвесь травень ва ўкраінскіх палітычных колах толькі і было размоваў, «ці здымуць Лёню-Космаса», гэта значыць, цяперашняга мэра — апалітычнага і экспэнтрычнага Леаніда Чарнавецкага. Ён атрымаў такую мянушку за прылюднае «лунаныне ў блоках» падчас выступаў ды ўвогуле на людзях.

Істэблішмэнт супраць Лёні-Космаса

Праз знаёмых беларусаў, якія атрымалі запрашэнне паўдзельнічаць у працэсе, туды трапіў і я.

Першапачатковас запрашэнне было ад штабу Віталя Клічка, колішняга чэмпіёна съвету ў прафэсійным боксе, які на пачатку выбараў лічыўся галоўным праціўнікам Чарнавецкага ды пазыцыянував сябе як кандыдат ад правых. Але кульварныя гульні і амбіцыі ўкраінскіх палітыкаў прывялі да таго, што розных кандыдатаў павылучалі ўсе правыя сілы, у тым ліку і блёк Юлі Цімашэнкі, які высунуў Аляксандра Тарчынава.

Ужо на пачатку выбараў было зразумела, што такая колькасць правых кандыдатаў раздробіць электарат на кавалкі, і раз выбараў

ры мэра тут праходзяць у адзін тур, ніхто паасобку ня здолее скласыці Чарнавецкаму канку-рэнцы. Але было спадзяванье на тое, што хоць бы нехта з кандыдатаў здолее дамовіцца ды зъняцца.

А тым часам у горадзе пачала ся агітацыя. Цяжка ўявіць сабе такое ў Менску. Усякае больш-менш значнае скрыжаванье зь першага дня запоўнілася агіта- цыйнымі намётамі. Гарадзкая выбарная камісія зарэгістравала больш за 70 (!) кандыдатаў. Кандыдатам у мэры быць няцяжка. Мець 18 гадоў, на мець судзі- масцяй і сабраць 300 подпісаў гарантажан было дастатковая

Прапанову падпрацаўца на выбарах можна было прачытаць на кожным слупе. «Тэрмінова патрэбныя прамоўтэры, аплата пагадзінная, праца ў вольны час». Такія аб'явы запаланілі будынкі ўніверсітэтаў і двары дамоў. Студэнты і пэнсіянэры — самыя актыўныя агітатары, бо абедзівюм катэгорыям вельмі нестасе грошай і хапае вольнага часу.

Палітры нац

У апошні момант я схіліуся да працы на кандыдата ад БЮТ Турчынава. Праз знаёмства атрымалася ўладкаўца там куратарам. Зрэшты, маючы досьвід працы на выбарах і пэўны ўзрост, стаць куратарам нескладана, трэба толькі прывесці за сабой у штаб чалавек 20—30 прамоўтэрэй. Гэта для мяне ня склада б цяжкасці ў Менску, але ў малазнаёмы горадзе выявілася праблемай. З прамоўтэрэмі мис дапамагді.

мнс дапамаглі.

Першыя дні працы выявіліся дужа складанымі. Штаб Турчынава вырашыў уразіць гараджан нечым асаблівым. Звычайных агітацыйных намётаў з калянда-

рыкамі, газэткамі і да таго падобнымі паперкамі больш чым хапала. Але варта сказаць, што ўвагі ім мала хто надае. Трэба былі арыгніальныя хады. І такім ходам ад БЮТ стала разгортванье на перакрыжаваньях вялікіх экранаў, дзе праз прасктар круціліся папулярныя мульцікі, перамежаваныя рэкламай кандыдата. Таксама з моцных калёнак увесь час гучала разнастайная музыка ды заклікі галасаваць за Турчынава.

I пакуль прамоўтэры хадзілі

Цяжка ўявіць сабе такое ў
Менску. Кандыдатам у
мэры быць няцяжка. Мець
18 гадоў, ня мець
судзімасця і сабраць 300
подпісаў гараджан было
дастатковая.

прадукцыю, я павінен быў уста-
лёўваць ды падтрымліваць дзея-
зольнасць гэтай тэхнічнай кан-
струкцыі. Як на тое ліха, дзесяці
з тыдзень у Кіеве дзыму ѿ моцны
вецер, і экран 5 на 3 мэтры перат-
вараўся ў ветразь, які ўвесь час,
ломячы дзоралевыя зборныя
канструкцыі, валіўся на зямлю.
На працягу тыдня справу атры-
малася неяк наладзіць, нацягай-
шы з прылеглых будоўляў цаглін
ды збольшага замацаваўшы пра-
цоўнае месца.

Плацілі прамоўтэрам па 13 грыўняй за гадзіну, куратару — 20. Курс на той момант быў 4,75 грыўні за далляр. Праца па 12 гадзін на дзень давала мне 240 грыўняй.

Чые калёнкі большыя

Праз тры тыдні працы прайшлі

кампанію, паводле падлікаў экспертаў, кандыдаты патрацілі ў Кіеве каля мільярда грыўняў, ці каля 220 мільёнаў даляраў. Факт у тым, што грошы гэтых аселі ў горадзе. Таму кіеўцы так і любяць выбары, што падчас іх мясцовыя алігархі выдаюць народу крыху грошай...

Апошня трэыдні давялося папрацаваць на кандыдата ад Эўрапейскай партыі Міколу Кацэрынчук. Цэны там былі крыху вышэйшыя, а абавязкаў значна менш. Кандыдат быў абсалютна непраходны, і яго нават называлі тэхнічным. Быццам яго высунуў цяперашні мэр з мэтай адабраць галасы ў дэмакратаў. Адразу скажу, што набраў Кацэрынчук усяго 3%, нягледзячы на найбольшыя выдаткі на агітацыю.

Давялося пабачыць і так званныя факты спробаў подкупу выбаршчыкаў. Калі на мінулых выбарах людзі цяперашняга мэра разносілі па кватэрах прадуктовыя наборы з грэчкай ды алею, то цяпер шмат хто перад выбарамі атрымоўваў у паштовую скрыню грошовы пераказ на 100—300 грыўняў, дзе ў графе «Ад како» стаяла прозвішча аднаго з кандыдатаў. У прынцыпе, атрыманыя гэтых грошай ні да чаго

маньше гэтых трошак ні да таго не абавязвала, таму кіеўцы съмела іх атрымоўвалі. А вось іншая схема была больш прадуманая. Прагаласаваўшы за патрэбнага кандыдата, трэба было сфатаграфаваць свой бюлетэнь у кабінцы для галасаванья на фатакамэру мабільніка і на выхадзе з участку вам давалі вашыя 100—300 грыўняў. Супраць гэтай схемы прокуратура нават пачала рассыльедаваньне.

Хто спыніць «дзерыбан»

У апошні тыдзень выбараў до-
сыць зъдзівіў кандыдат ад пра-
рассейскай Партыі рэгіёнаў, які
за 100 тыс. зўра наладзіў на ад-
ной з цэнтральных плошчаў гор-
аду бясплатны канцэрт леген-
дарных Scorpions. Але ж неяк
недарэчна гучай зь іх вуснаў
знакаміты «Wind of Change» раз-
зам з агітацыяй людзей, якія ра-
яць Украіне ісьці ў напрамку
Расеі... Зрэшты, у выніку ён ат-
рымаў толькі 2% галасоў.

Адным словам, абсурду хапала. Мясоўыя газэты пісалі, што мітрапаліт Лаўр пойдзе на выбараў ў гарадзкую мэрыю па съпісе ад Партыі камуністаў, але ў выніку ён пайшоў па съпісе ад той жа Партыі рэгіёнаў. Абяцалі кандыдаты ўсё адно і тое ж: ачысьціць горад ад бруду (а яго тут сапраўды вельмі і вельмі шмат) і спыніць «дзерыбан» кіеўскай зямлі. Самае цікавае, што шмат якія партыі мелі ў съпісах людзей, якія гэтым «дзерыбанам» непасрэдна займаюцца.

Усё гэта разам выклікала стому гараджан. Старыя тэхналёгіі тут ужо ня дзейнічаюць, і на наступных выбарах будучым кандыдатам трэба нешта новас прыдумляць, каб вярнуць гораду шкавасць да патріцыі.

А перамог у выніку таго, што аранжавяя так і ня здолелі памірыцца адзін з адным, цяпешашні мэр Леанід Чарнавецкі, які набраў 37% галасоў. А па 19% набралі Турчынаў і Клічко. Што і трэба было даказаць.

аб усім патроху

У Менску машина зьбіла лася

У ноч на аўторак, прыкладна 3-й, на скрыжаванні праспектаў Любімава й Газэты Праўда на таксоўку зь цэнтрам нечакана выбег лось. У выніку сутыкнення машина атрымала пашкоджанні. Кіроўца і пасажыр не пацярпелі. Лось загінуў. Адкуль жывёла зявілася ў горадзе, можна толькі гадаць. У міліцыі не выключаюць, што лось прыблукай зь лесапаркавай зоны, якая месціцца побач з кальцавой дарогай.

Бацька ўзяў малую дачку закладніцай

Жонка 26-гадовага жыхара Баранавіч выклікала міліцыю з прычыны сямейнага скандалу. Калі зявіўся ўчастковы, мужчына схапіў відэлец, прыставіў да шыі маленькай дачкі і патрабаваў, каб міліцыянт сышоў. Давялося выклікаць дапамогу. Іншыя міліцыянты адцягнулі ўвагу злачынца, і ўчастковы здолеў выхапіць з яго рук відэлец. «Добры тата» атрымаў 6 гадоў пазбаўлення волі ў калёніі ўзмоцненага рэжыму. Яго 18-гадовая жонка палічыла такі прысуд зажорсткім.

Выбухнулі «Жыгулі»

У Менску раптоўна выбухнуў аўтамабіль, які рухаўся па вул. Гурскага. Як высьветлілася, трымнуў балён газавага абсталявання, што знаходзіўся ў багажніку. Ахвяраў німа. Кузай «Жыгулі» істотна пашкоджаны.

Беларускія маркі «Europa»

Міністэрства сувязі ўяўляў ў паштовое абарачніне дзіве маркі на тэму «Пісьмо» з лягатыпам «Еўгора». Маркі падрыхтаваныя выдавецкім цэнтрам «Марка» РУП — «Белпошта». Мастак — Ілья Пятроўскі. На адной марцы выяўлены берасцяціны ліст, на другой (справа) — электронны.

Захад кар'еры Мірнага і ўзыходжанье Азаранкі з Гаварцовой

Працягваючы гульні на адкрытым чэмпіянате Францыі па тэнісе. Досьць пасяляхова выступілі ў адзіночным разрадзе беларускі Вікторыя Азаранка і Вольга Гаварцова. Вікторыя, першая ракетка Беларусі, выйшла ў лік троіцці дзвюх

ОЛЯ ДАРАШКЕВІЧ

наймацнейшых тэнісістак. Затое здаў пазыцыі Максім Мірны. Некалі гулец першай дваццаткі сьвету, ён нават не зяяўляўся ў адзіночны разрад. А ў парным выбыў у першым крузе.

Асьцярожна, «Кастрычніцкая» зачыніеца

Станцыя мэтро «Кастрычніцкая» зачыніцца на рэканструкцыю з 9 чэрвеня да 1 верасьня. Замест мэтро пусціць аўтобусны маршрут ад «Інстытуту культуры» да «Плошчы Перамогі». Праезд у ім будзе бісплатны. Станцыя «Купалаўская» будзе працаваць у звычайнym рэжыме. Апроч таго, здымуць ліміты на колькасць пасэдак на мэтро па картках.

Распрацаваны праект съязга Слуцчыны

Пазачарговая сэсія Слуцкага райсовету дэпутатаў зацвердзіла эскіз съязга Слуцкага раёну, яго апісаньне, а таксама праекты палажэння пра съязг і герб гораду й раёну. Съязг уяўляе сабой прастакутнае палотнішча з блакітнай верхній і залёной ніжнай палосамі. Ніжняя паласа складае 1/5 шырыні съязга. Па цэнтры знаходзіцца выява белага Пэгаса.

П'яны кіроўца наўмысна зьбіў бацьку з малым сынам

П'яны беспрацоўны жыхар Гомелью пасъля канфлікту з пешаходамі, наўмысна наехаў «Таётай» на мужчыну, які нёс на

плячах трохгадовага сына. Пацярпельня выжылі, цяпер яны ў бальніцы. Цікава, што кіроўца яшчэ ў 2007 г. быў пазбаўлены правоў на трэх гады.

У Глыбоцкім раёне сышлі з рэек трэх вагонов зь пяском

Здарылася гэта ўначы за два кіляметры ад станцыі Баравое. У выніку было пашкоджана 30 мэтраў палатна. Пацярпелых няма.

Беларусы будуць ратаваць польскія трускавікі

Летася тоны трускавак згнілі на паліях. Падляшша, бо не было каму зьбіраць. Сёлета на працы спрабуюць прыцягнучы беларусаў. 2,5 злотых (троху больш за доляр) можна зарабіць, сабраўшы невялікі кошык трускавак на плянтацыі. Для палякаў гэта замалыя грошы. Сезон пачынаецца з чэрвеня і польскія фэрмэрэи занятыя пошукам работнікаў беларусаў. У павятавое упраўленыне працы ў Сакулцы за красавік падалі заяўку на працаўладкаванье замежнікаў 73 фэрмэрэў, за травень — 69.

Гавары са мной па-корнску

Актывісты карнуольскага нацыянальнага руху дамовіліся, якім варыянтам правапісу роднае мовы вучыць дзяцей у школках. Ад пачатку XX ст. як сталі адраджаць корнскую мову, гэтых варыянтаў назырала аж чатыры. У XIX ст. корнская мова — адна з кельцікіх, побач

з брэтонскаю і ўэльскаяю, ужо лічылася ў Брытаніі мёртвай. Нібыта апошні карнуэльц, што ня ўмеў па-ангельску, Чэстэн Марчэнт, памёр у 1676 г., а апошняя «прыродная» носьбітка корнскае мовы, Доні Пэнтрыйт, спачыла ў 1777 г.

А мела ж корнскае мова у Сярэднявеччы славу і гонар! Пісаліся на ёй раманы, п'есы, жыцьці съвязных і прыватных дзёньнікі. Сымяротны ўдар нанесла корнскім гаворкам Рэфармацыя, якая завяла парадак правіць у цэрквях службы па-ангельску.

Корнскія адраджэнцы ХХ ст. першы варыяント рэканструяванай граматыкі назвалі «Адзіна Корнская», Kernewek Unyes. Праз колькі дзясяткі гадоў іншы лінгвіст прыдумаў варыянт «Сучасная Корнская», Curnoack Nowedga, за ім прыйшла чарга «Агульная Корнскай» і «Перагледжанай Адзінай Корнскай».

Разумець жа мову цяпер здольны ўсяго 1% насельніцтва Карнуола, колькі тысяч чалавек. А спраўна гаворыць па-корнску чалавек трэста.

Пізанская вежа выпрасталі

Вежа ў Пізе стала роўнаю, стабільнаю і павінна праіснаваць наступныя некалькі сотні гадоў. Працы па выпростаньні трывалі дзесяць гадоў. Экспэрты вывеззілі 70 тон зямлі з паўночнай часткі вежы. Будова выпрасталася амаль на паўметр. У цяперашнім стане, нахіленая пад вуглом у 4

градусы, яна павінна пратрымацца 200—300 гадоў.

Вежа ў Пізе больш не зьяўляеца самым крытычным будынкам у съвеце. Цяпер гэты тытул належыць цяпер невялічкаму касцёлу ў нямецкай мясцовасці Цургузэн.

У Літве і Латвіі з'явіцца мясцовыя вэрсіі Playboy

Латыскае выдавецтва Zurnals Santa аўявила, што плянует выпускаваць часопіс Playboy у Літве і Латвії. Першы нумар у Латвіі выйдзе налета, а ў Літве — ужо гэтай восеньню. Часопіс адаптуеца для балтыйскіх чытачоў: будуть публікавацца інтэрвю з мясцовыми знакамітасцямі, артыкулы на лякальныя тэмы.

Памёр І ў Сэн-Ляран

У Парыжы ва ўзроўніце 71 год памёр мадэльер І ў Сэн-Ляран. Ён меў славу найвялікшага дызайнера вопраткі XX ст. Сваю кар'еру ў дому моды Christian Dior ураджэнца альжырскага гораду Арану, які ў той час належаў Францыі, пачаў у 21 год. Створаны ім мадэлі вопраткі для жанчын адлюстроўвалі новае месца жанчыны ў грамадстве, дазваляючы ёй упэўнена пачывацца на працы і ў асабістым жыцці. У 2002 г. күнцю'е адышоў ад справаў. Было вядома, што І ў Сэн-Ляран даволі даўна і цяжка быў хворы.

Паводле ЗП, БЕЛТА, «Інфа-Кур'ер», «Звязда», радыё «Рэцыя», Бі-Бі-Сі

Яшчэ нядавна цэнтрам Эўропы беларусы лічылі возера Шо на Глыбоцкыні. Аднак геадэзісты разылілі наноў каардынаты, і сэрца Эўропы перамісьцілася ў Полацак. Пэўна, паўплывала тут і пастаўленая гарыканкаму задача прымца да 3 млн турыстаў штогод. Як бы там ні было, полацкі цэнтар Эўропы цяпер ўзаконены памятным знакам «Геаграфічны цэнтар Эўропы», адкрытым падчас съяўтавання Дня гораду на 55 градусе 30 хвіліне паўночнай шыраты і 28 градусе 48 хвіліне ўсходняй даўгаты. Адразу з'явілася і новая традыцыя — кідаць на помнік гроши. Манэтай беларусы ня маюць, таму за лічаныя хвіліны цэнтар Эўропы быў завалены дробнымі папяровымі купюрамі.

На съценах і даху беластоцкай Опэры будзе расыці трава

Опера і Філармонія паўстануць у Беластоку. Гэта будзе вялікі комплекс заляй і галерэяй, які стане культурным цэнтрам гораду Браніцкіх, сталіцы польска-беларускага Падляшша.

Праект нязыўкы: на съценах і дахах вялізных будынкаў будзе расыці трава і дрэвы. У задуме архітэктара, земляное пакрыццё дазволіць лепей упісаць комплекс у ляндшафт белавескага краю і перадаць ягоны дух.

Вялікія культурныя будоўлі ажыццяўляюцца цяпер у многіх гарадах Польшчы. Грошы на іх выдаткоўваюцца мясцовыя ўлады, якія, паводле польскіх законуў, цяпер атрымліваюць у сваё распрадажнінне лівіную долю падаткаў.

Дафінансаванне ажыццяўляе Эўрасаюз.

Цікава, што паралельна з вялікімі праектамі ў Польшчы реалізоўваюцца і мікра-макра-задумы. Гэтак, урад прапанаваў збудаваць у кожнай гміне (гэта прыкладна як беларускі сельсавет) па стадыёнчыку з мінімальнай інфраструктурай (раздзялявальні, душ, прыбіральні). Частку грошай дае гміна з свайго бюджету, частку даплачва ўрад.

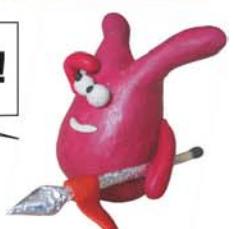
Суфінансаванне з мясцовага бюджету падаецца як умова. Лічыцца, што мясцовыя грамады тады будуть трывалы аўктыўны ў добрым стане, калі яны ў іх зацікаўленыя. МБ

Капітан Танака ©

<http://www.tanakaland.org>

Вось так выглядаў старажытны беларускі горад!

МЫ САМИ

Ня ўсё ў жыцьці апошні раз

Вялікі дзякуй!

Анастасія С. зь Менскага раёну.
Галіне К. зь Магілёва.
С.К. зь Пінскага раёну.
В.Е. са Сыветлагорскага раёну.
Алене Б. зь Віцебску.
Аляксандру Г. зь Крычаўскага раёну.

Лідзія А., Аляксею Ш. з Баранавіцкага ра-
ёну.
Зьмітру Ж., Ірыне С. з Воршы.
Настасьсі А., Алене Л., Натальлі К.,
Mixaілу С., Натальлі Д., А.Р., Ігару М.,
Уладзімеру З. зв. Менску.

Каб штотыдзень атрымліваць газэту,

дасылайце адресы і гроши за газэту. Кошт на месяц — 8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае
адресы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-
73-29, (029) 260-78-32, (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@nn.by,
паштовы адрас: 220050, г.Менск, а/c 537.

2) Просім у блянку банкаўскага паведамлення ці паштовага
пераказу дакладна і разборліва пазначаць адрас, у тым ліку
паштовы індэкс і код пад'езду.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828 МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Минск, код 764			
Kacip	Рахунак ат- рымальніка	3012 206 280 014	Асабовы рахунак	
(прозвішча, імя, ім'я па бацьку, адрес)				
Kacip	Від аплаты		Дата	Сума
	За газету "Наша Ніва"			
Агулам				
ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828				
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Минск, код 764				
КВІТАНЦЫЯ	Рахунак ат- рымальніка	3012 206 280 014	Асабовы рахунак	
(прозвішча, імя, ім'я па бацьку, адрес)				
Kacip	Від аплаты		Дата	Сума
	За газету "Наша Ніва"			
Агулам				
M.P.				

дзе варта быць

Ніко Пірасмані ў Менску

Дваццаць чатыры рабо-
ты знакамітага грузінскага
мастака Ніко Пірасмані можна
пабачыць на персанальнай
выставе ў Нацыяналь-
ным мастацкім музэі
(вул. Леніна, 20).

У экспазыцыі прадстаў-
леныя работы са збору На-
цыянальнага музею Грузіі.
Сярод іх найбольш вядо-
мых палотны Ніко Пірасмані,
у тым ліку «Дзяўчынка з
паветраным шарам», «Леў
і сонца» і «Артачальскія
прыгажуні», а таксама сю-
жэтныя карціны, якія пера-
даюць атмасферу жыцця
Грузіі ў пачатку мінулага
стагодзьдзя. Выстава будзе
працаваць да 13 жніўня.

А вось што пісаў пра
Ніко Пірасманашвілі слав-
уты польскі пісьменнік і
журналіст Рышард Ка-
пушыцінскі ў сваім рамане
«Імперыя».

«Вялікі наўмы.

Ніко жыў у Нахалаўцы —
тбліскім квартале лом-
панаў і беднатаў. Ён ніколі
нічога ня меў. Пэндлі
рабіў сам. У карцінах Ніко
дамінуе чарната — заўсё-

ды было найбольш чарната, бо фарбы яму давалі
трунары. Ён збіраў ста-
рыя бляшаныя шыльды, каб было на чым маляваць.
Таму праз фон яго карці-
наў прабіваюцца ня вельмі
добра замаліваныя над-
пісы, які-небудзь «Магаз»
альбо «Табак». Рэкляма ў
золаце і чырвани, а на tym
чорна-белая выява Ніко.
Грузінскі прымітыў на-
кладзены на расейскі ку-
пецкі сэцесіён. Ніко маля-
ваў у тавэрнах, у задусе на-
халаўскіх піўнушак. Часам
разявакі ставілі яму віно.
Можа, ён быў хворы на сухо-
холі? Можа, быў эпілеп-
тыкам? Пра яго мала вядо-
ма. Шмат рэчаў Ніко загі-
нула, акалела частка. Га-
лоўная тэма яго карцінаў
— гэта вячэры.

Ніко маляваў вячэры як
Вэрэнэз.

Толькі вячэры Ніко
грузінскія ён съвецкія. На
фоне краівіду Грузіі —
шчодры стол, за tym ста-
лом грузіны п'юць і ядуть.
Стол на першым пляне.
Стол — гэта самае важнае.
Ніко захапляе кулінарыя.

Што будзе паесці, чым
чалавек страйнік напаха.
Ніко ўсё гэта намалое.
Ніко пакажа, што хацеў бы
зьесці, і чаго ня будзе
есці ні сённяня, ні, можа,
ніколі. Сталы заваленыя
ежай. Смажаныя бараны.
Тлустыя парсюочки. Віны
чырвоныя і цяжкія, як ця-
лячая кроў. Сакавітыя ка-
вуны. Духмянныя гранаты.
У гэтым маляваныні ёсьць
нейкі мазахізм, нейкас
ўбіваныне нажа ва ўласнае
чэрыва, хоць мастацтва
Ніко яснае, нават забаўнае.

Грузія Ніко съвта, добра
ўкормленая, увесе час бан-
кету. Край сплывае малаком.
З неба сплыла манна.
Усе дні съвта. Такая
Грузія сънлілася Нахалаўцы
начамі.

Ніко маляваў сны Нахалаўцы.

Мастацтва не прынесла
яму ішчансіця. У яго была
дзяўчына на імя Маргары-
та. Невядома, што гэта
была за дзяўчына. Ніко
кахай ёе і намаляваў яе
на партрэт. Твар Маргарыты
зроблены на манер вялікіх
наўных, у якіх ўсё завялі-
кае і ня ў норме. Вялікія
вусны. Вырачаныя вочы,
велізарныя вушки. Гэты
партрэт Ніко аддаў Марга-
рыце. Абураная дзяўчына
раскрычалася. Яна пакінула
яго, разьюшаная, у ня-
навісці. Ягоны талент
асудзіў яго на самотнасць.

З того часу ён жыў у са-
моце.

Ён збіраў заржавелія
шильды, трунары давалі
яму фарбы. Увесе час ён
маляваў свае бяседы за
тым сталом на фоне гарыс-
тага пэйзажу. Часам разявакі
ставілі яму віно. Было
яму 54 гады, калі памёр, у
Тблісі, у нейкай хаце, не-
вядома ад чаго, галодны, а
можа, звар'яцэль.

**Яўген Салайчук;
БелапАН**

Цалкам раман
Р.Капушыцінскага «Імперыя»
выйдзе па-беларуску ў
перакладзе Яўгена Салайчука
ў сэрыі «Кнігарня «Наша Ніва».

ВЫСТАВЫ

Польскі плякат XXI ст.

У Музэі сучаснага выяў-
ленчага мастацтва (пр. Незалежнасці, 47)
да 16 чэрвяна працуе выст-
ава «Польскі плякат XXI стагодзьдзя ў асяродзьдзі Галерэі пляката Кышшата Дыда ў Кракаве». На выстраве
прадстаўлены больш чым 70 плякатаў 20 аўтараў.

Іншая рэальнасць

У галерэі «Падземка»
(пр. Незалежнасці, 43)
да 10 чэрвяна працуе фо-
тавыставка «Іншая рэаль-
насць».

Жывапіс Ісачова

У Музэі гісторыі і куль-
туры Беларусі да 29 чэр-
вяна працуе выстава, прысвя-
ченая творчасці Аляксандра
Ісачова. Апроч ягоных
твораў на выставе можна
будзе ўбачыць і працы Алега
Арлова, які таксама скарыс-
тоўвае мэтад лесіроўкі. Тэле-
фон для даведак: (375 17) 227-11-66.

Почыркі каралёў

Нацыянальны музэй
гісторыі і культуры
(вул. Маркса, 12) запрашае
на выставу «Беларусь XVI-
XVIII ст. у партрэтах і гераль-
дыцы». Наведнікі пазнаёмі-
ца з дакументамі, на якіх ста-
յаць пячаткі і подпісы каралёў
— Жыгімonta Аўгуста, Сыц-
цана Баторы, Яна Сабескага.
У экспазыцыі таксама творы
сучаснага мастацтва — жано-
чыя строі паводле матываў
крайу мінулых стагодзьдзяў.

Выставка дзіцячых

вышыванак
ад сцнарыста
«Калыханкі»

«Апанас праз акенца
Адорваў Агапу:
Абаранкамі, аబакамі,
Агуркамі, ажынай, агрэстам»

***

Паўсотні ілюстрацыяў-вы-
шыванак да падобных вер-
шыкаў выставіла бібліятэка ў
Менску.

Аўтар вышыванак — Лар-
ыса Іўліева, пастаноўчыца
спектакляў для дзяцей ды
сценарыстка «Калыханкі».

Яе вышыванкі дапоўненыя
на выставе дзясяткамі тэкстаў
хуткагаворак па-беларуску.

Выставка праходзіць у 5-й
бібліятэцы (вул. Казло-
ва, 2) і працягнецца па 7
чэрвяна. Уваход на выставу
вольны.

Пэндзаль and Table

Выставка працуе да 8
чэрвяна ў Мастацкай га-
лерэі «Ўніверсітэт

турь».

Задача праекту —
прадставіць, здаецца, такі
звычайні прадмет як стол ў
выглядзе арт-аб'екту. На
выставе прадстаўлены жы-
вапіс, фота, скульптура. Ува-
ход вольны. Даведкі праз т.:
(017) 227-26-12. Выходныя
— панядзелак, аўтарак.

КАНЦЭРТЫ

Індыйскі танец

10 чэрвяна у ДК МТЗ
(вул. Даўграбродзкая, 24)
адбудзеца канцэрт класыч-
нага індыйскага танцу. **Пачатак**
а 19-й. Квіткі: 5000.

Вечар Алега Маўчана

8 чэрвяна ў вялікай залі
Дзяржфілімоніі пройдзе
аўтарскі канцэрт кампазытара
Алега Маўчана «Родныя
песні». Прагучаць творы з
рэпертуару «Песьняроў», сучасныя
эстрадныя песні. Бя-
ручы уздел ансамбль «Каме-
раты», Іна Афанасьевна,
Якаў Навуменка, Анатоль
Ярмоленка.

Таксама адбудзеца прэм'ера
выкананьне фрагментаў праграмы
«Родныя песні» на вершы
Янкі Купалы. Кампазытар
ствараў яе да 125-годзьдзя
пэата «песьняроўскай» сты-
лістыцы. **Пачатак** а 19-й.
Бітлз forever

Музычны фестываль «Бітлз
forever» пройдзе ў Лагойс-
ку 7 чэрвяна з удзелам гурт-
тоў Double Fantasy (Менск),
Квінт-Ю (Расея, Сергіеў
Пасад), The Beatlemaniacs
(Вялікай Брытаніі, Лівер-
пуль), Puttin' On The
Beatles Style (Расея, Санкт-
Пецярбург, граюць песні
«Бітлз» на баянах), Liquid
Blue (ЗША, Сан-Дыега).
Уваход вольны. **Пачатак**
канцэрту а 14.15.

**Прысьвячаецца Люю
Амстронгу**

5 чэрвяна ў джаз-клубе
Яўгена Уладзімірава
(клуб «Вар'етэ», Палац
Рэспублікі) пройдзе кан-

цэрт-прысьвячэнне Люю
Амстронгу. Удзел Бяруць
Улад Сянкевіч (труба, вакал) і
найлепшыя джазмэны краіны.
Пачатак а 19.00.

ІМПРЭЗА

Зоркі рэкламы

7 чэрвяна ў КЗ «Менск»
пройдзе фестываль «Зоркі
рэкламы». **Пачатак** а 19.00.
У фэстывалі паказе ўздзельні-
чаюць толькі найлепшыя рэк-
ламныя ролікі съвету, якіх
беларуская публіка яшчэ ня
бачыла. Рэклама перакладзе-
на на беларускую мову суб-
тыврамі. Таксама ў экспазы-
цыі паказы прасторы будуць вы-
стаўленыя рэкламныя пляка-
ты-пераможцы нью-йёрскага
фэсту рэкламы. Кошт квіткі
ад 15 да 25 тыс. руб. Даведкі
на т.: (029) 620-20-23, (029)
720-20-23.

КУПАЛЬЛЕ

У Азярцы

21 чэрвяна ў Музэі на-
роднай архітэктуры і по-
быту (в. Азярцы, Менскі
район) а 17-й гадзіне —
Купальле. Вас чакаюць скокі
праз вогнішча, карагоды, ку-
пальскія песні, гульні і
унікальная мажлівасць ад-
шукаваць Папараць-кветку.
Т.: 209-41-63 (9.00—17.00),
507-69-37 (10.00—17.00).

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

8 (недз.) — «Паўлінка»
9 (пн) — «Ідылія»
10 (аўт) — «Войцек»
11 (ср), 12 (чц) — «Дзеци
Ваношына»
13 (пт) — «Макбэт»
14 (сб), 15 (недз) — «Пінскія
шляхты»
ранішія спектаклі
8 (недз) — «Маці»
12 (чц) — «Апэльсінава віно»

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Суцэльная
анімацыя

У беларускім працаце першы тыдзень чэрвяна
рэй вядзе анімацыя. Прыгоднікі мультфільм
«Хортан» распавядае пра сланія Хортана. У
героя такія агромністыя вуши, што ён можа чуць,
што гавораць найменшыя кузуркі. Іншыя нячулія
живёлы з Хортана съмююцца... Карціна знятая ў
традицыйнай галіудзкай манеры й прызначана
для сямейнага прагляду. Прынамсі, малыя дзецы
успрымаюць стужку ўхвална.

Анімацыя «Кунг-фу Панда» Марка Озбарна й
Джона Стывенсана, прэм'ера якой адбылася на
Канскім фэсце і якая стартуе ў менскім працаце 5
чэрвяна — парадайны анімацыйны баявік пра-

ўсходняе адзінаборствы. Гультайаваты й вечна га-
лодны панда По становіца гером, які караскаец-
ца на вяршыні майстэрства і ледзье не адзіны
здолны абараніць Мірную Даліну. Карціна была
добра ацэненая заходнімі гледачамі, але, калі мер-
каваць па папярэднім рэкламным роліку, не вылу-
чаецца дарэчныя гумарам.

Самы нестандартны, анімацыйна-ігравы фільм
тыдня — «Сыпідзі-гонішчы» братоў Вачоўскіх.
Гэта экранізацыя мангі (японскага коміку) Тацуа
Яшыды. І хоць у ім граюць жывыя акторы (

Апазыцья ў вялікім горадзе

Рэгулярныя кадры на БТ пра тое, як апазыцыянэры фляніруюць вакол амэрыканскай амбасады, пачалі нагадваць мыльны сэрыял. І, як у кожнага сэрыяла, у гэтай сагі могуць зьявіцца свае фанаты. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Цяперака ўжо ніхто ня памятае, як і з чаго гэта пачалося. Культуролагі спрачошацца: адны рвуць на сабе майку як дадатковы аргумент за тое, што фэномэн нарадзіўся пасля 15-га выпуску бескансцовай гісторыі аб тое, як апазыцыянэры ходзяць па гранты ў прадстаўніцтва ЗША. Іншыя сцьвярджаюць, што фатальныя была 34-я сэрыя.

Так ці іначай, нечакана бэзшыня страхоткі пра адмарозку пад амбасадай сталі надзвычайна папулярнымі. У нядзелі вечарамі вуліцы былі пустыя, жанчыны ня зводзілі вачэй з апазыцыянэрамі на экранах. З часам на сэрыял, які ў народзе называлі «Амбасада», «Апазыцья», «На Старавіленскай», таксама падселі і мужыкі.

Праправу, аднак, не было, калі б не бізнесоўцы. Прасякнуўшыся каньюнктурай, яны наладзілі друк укладыша з партрэтамі лідэраў апазыцыі. Укладышы запіхвалі ў гумкі, якія збывалі па спекуляцыйных коштак. Школьнікаў ахапіла мода: кожны марыў сабраць поўны

набор укладышаў — склад сяброў прэзыдэнту АДС або Сойму БНФ. Постэрэ з выявай Бухвостава занялі месца плякатаў поруч з Дзімам Біланам і Ды Капрыё ў пакоях дзяячатаў. Малым сніліся сны, у якіх яны і элегантны Шушкевіч пішуць заяўку па праграме малых грантаў і разам рамантых надвячоркам тупаюць на Старавіленскую.

Улады, як звычайна, не прарубілі сцугацьцю. Напярэдадні выбараў у парламэнт аўтаматычна запусцілі чарговы сэзон «Амбасады».

Фатальная памылка! Цяпер папулярнасці сэрыялу не было ўжо як радыёкі даць: паступова нават сярод вэртыкальшчыкаў пайшла мода прыпадабніцца вонкава да герояў тэлесагі. Лідэра нашы ледзь не перасмыкнула, калі падчас адведак на Случынне ў нейкім калгасе яго сустрэў жывыя Лябедзька (гэта быў брыгадзір камбайнёраў, таксама фанат сэрыялу) з крылаком: «Шаноўны Аляксандар Рыгорыч, я вас тут даўно са сваімі хлопчамі чакаю!»

Ня менш цікавыя працэсы адбываюцца ў магазінах апазыцыянэрам: спачатку яны палахліва кідаюць ад дзяячатаў, якія фільтравалі іх калі выхаду зь сядзібы. (А вы б хіба не ачмурэлі, калі б на вас зь дзікім енкам кінуўся тынэйджкар і паспрабаваў ададраць кавалак пінжака на сувэнір?) Спатрэбілася пару месяцаў, каб няволънія куміры масаў адаптаваліся да

новага статусу.

Кампаніі, якія працавалі на беларускім рынку, тым часам зразумелі, што паходы бацькафобаў па гранты ў вячэрнім этэры БТ — файнны фінт для г.зв. «product placement» (лятэнтная реклама). Хутка беларускія глядчыцы пабачылі, як апазыцыянэры ходзяць па гранты з пылесмокам Bosh, патэльнямі Siemens і нават з кормам для сабак. Пасля таго, як апазыцыянэр N. выйшаў на штацыр да амбасады, лушчачы семкі ААТ «Альянс», маштаб продажу «альянсайскай» прадукцыі вырас утрац.

Улады забілі трывогу! Якубовіч і Янчэўскі вырашылі арганізація сустрэчу з апазыцыянэрамі. Іх падстуны плян заключаўся ў тым, каб пераканаць іх хадзіць у амбасаду ў цішотках з надпісам «Я проста іду па гранты, я ня маючы ніякага інтарэсу да палітыкі».

Сустрэча не адбылася: Калякін на той час адпачывалі на Багамах, Вячорка рабіў другую за год плястычную аперацыю, Статкевіч ахапіў дзяжурны творчы крэзіс.

Сытуацыя была катастрофічная. У выніку паседжання Рады Бясьпекі пастанавілі, каб да амбасады пайшоў Ён. Гэта быў адзін спосаб прымазаша да папулярнага шоў. Мабілізаваўшы магазіны актыў, адміністрацыя нарадзіла праекці пра неабходнасць выдання ў пасёлку Дразды блюетэнія пра праблемы адзінокіх бацькоў.

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Малы грант атрымаў падтрымку, і новы сэзон «Амбасады» пачаўся зь зяйўленнем ў ім новага героя.

Публіка з асыярожнасцю сустрэла новы твар. Яна так упадабала старых выкананіцца! Кінакрытык Жбанкоў пісаў: «Ня веру! Навічку відавочна не хапае плястыкі і пыхалягічнай глыбіні. Калі міліцыя забірае ў яго гроши, у яго вачах няма патасу жаху, які мы бачылі ў выкананыні прадстаўнікоў старой школы!»

І толькі «СБ» вітала зяйўленне новага актора. Рэдакцыя арганізала круглы стол экспертаў, якіярай БТ даць у папулярным сэрыяле дарогу маладым. На наступны дзень дырэкцыя БТ заявіла, што ў мэтах падтрымкі пераемнасці найлепшых традыцый беларускай культуры ў наступным сэзоне пастанавіла цалкам зъманіць акторскі склад «Амбасады». Ужо вядомы імёны новых выкананіццаў апазыцыянэрамі, якія будуть хадзіць па гранты: Сідорскі, Навумава, Радзькоў.

Паглядзім, ці прыме іх публіка ў сваім улюблёным сэрыяле?

Дарэчы, на Фэліксе кажуць, што на «Беларусіфльме» змайстравалі копію — муляж амэрыканскай амбасады. Туляючыся вакол яго, маладыя акторы шліфуюць сваё майстэрства.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Фашчоўка. Магілёўскай губ. (пад Магілёвам). Як піша карэспандэнт літоўскай газеты «Viltis», хоць турак скроў жывуць беларусы, але ёсьць трохі ліцвінаў. Вось у тутэйшым касцёле завёўся цяпер такі парадак, што казані ксяндзы ка-жуце па-польску, па-літоўску і па-беларуску; таксама съпявя народ песні касцёльныя ў гэтых трох мовах. Беларусы тутэйшыя, як пачулі першы раз казаныне ў сваёй мове, дык ад радасці аж пла-кали.

«Наша Ніва». №21. 1908

«Нашу Ніву»
пытайцесь на сядзібе ТБМ
кожны будні дзень
ад 15.00 да 19.00

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакціі
шэф-рэдактар
галоўны рэдактар
мастакі рэдактар
заснавальнік
выдавец

Настя Бакшанская
Андрэй Дацкі
Андрэй Скурко
Сяргей Харэўскі
Місціловы фонд выдання
газеты «Наша Ніва»
Прыватнае прадпрыемства
«Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/c 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.
E-mail: nn@nn.by
On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спэцыялка на «Нашу Ніву» абавязковая, 12 палос форматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва беларускім друку». Менск, пр. Ф.Скарбіны, 79. Радакцыя не належыць за змешчаныя ў яе артыкулы і публікацыі. Кошт свабодны. Пасведчанне аб регистрацыі прыядынчага выдання №581 ад 14 сакавіка 2007 г., выдадзенне Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юридичны адрес: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МДДААТ «Белнефстан», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газета выдаецца 48 разоў на год.
Нумар падпісаны ў друк 23.00 04.06.2008.
Замова № 2978.

Рэдакцыйны адрес: Ракасоўскага, 102-71.

Свята ў новым цэнтры Эўропы. Старонка 13.

А ТЫ ПАДПІШЫСЯ!
Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.
Дэталі — старонка 14.

БЕЛАРУСКАМОЎНЫЯ ГРУПЫ

Студэнты Гарадзенскага мэдуніверсітэту распачалі кампанію па фармаванні беларускамоўных груп. Заклікаем усіх, хто ўжо з'яўляецца студэнтам альбо яшчэ абітурыент, і жадае навучацца на роднай мове, пісаць ліст са сваімі дадзенымі на скрыню pikulus@tut.by

СПАЧУВАННІ

Алесь! Шчыра спачуваю з прычыны съмерці любімай матат! Разумею, што вельмі цікава ўсьвядамляць такое! Але, на жаль, такая яна прафесія нашага язінога жыцця! Трымайся, дружка! Зымяцер Вінаградаў

ВІТАННІ

Віншаем Стэсіка Станіслава з заканчэннем музычнай школы №8 па класе кітара! Лепшыя пажаданні ўсіх тваих сяброў!

КНІГІ

Рыгор Барадулін. «Выбраныя творы» — 43 том кніжнага праекту «Беларускі кнігабор». Пытайцесь ў кнігарнях і ў распаўсюднікаў

КВАТЭРА

Добрая дзяўчынатэ здымуць 2-ці 3-х пакаўкавую кватру на

доўгі час. Т.: (029) 252-95-22. Алена

ПРАЦА

Гісторык-этнограф з веданьнем замежных моваў і навыкам практичнай этнографіі шукае любую працу па спэцыяльнасці. Т.: (029) 748-61-41. Алена

Шукам падпрацоўкі, звязанія з беларускай мовай (камп'ютарны набор, пераклад, рэдагаванье). Т.: (029) 198-32-51

Яканская выканала пісмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуры, мове. Звяртася загадзя. Т.: (029) 101-03-24. Юрэс

ПАДЗЯКА

Хачу выказаць шчырую падзяку неўядомаму мне ІП Рагуля І.М. У сувенірнай краме ўжо на першы раз набываю мэдальённы зроблены ём. Гэта прадукцыя ці не адзінай у горадзе, на якой можна убачыць спрадвечныя беларускія сымбалі. Вялікі дзякую Вам, спадар Рагуля Алег Макеевіч. Барысаў